

Årsrapport forskning Lovisenberg Diakonale Sykehus 2023

Innhold

Vi forsker for pasientenes skyld!.....	4
Forskningsprosjekter på Lovisenberg.....	5
Brukermedvirkning i forskning.....	6
Forskningsavdelingen.....	7
Personvern i forskningen ved Lovisenberg.....	8
Forskningsgrupper ved Lovisenberg.....	9
Forskningsresultater 2023.....	10
Forskningsgruppe for psykisk helse.....	11
Unge erfaring av selvskade.....	12
Alvorlig emosjonell dysregulering hos barn.....	13
Hyperemesis gravidarum as a risk factor for neurodevelopmental disorders in offspring.....	14
Ego development, personality trait structure and psychodynamic personality functioning: psychometric properties and their interrelated perspectives.....	15
Psychiatric Genetic Epidemiology (PaGE) group.....	16
Manifestations of genetic risk and intergenerational transmission of risk for eating disorders (MoBaEat).....	17
How do maternal lifestyle and health-related exposures during pregnancy affect child neurodevelopment? (MoBa-Preg)	18
Understanding the development of mental disorders: How does genetic risk manifest across age, gender and environmental factors? MoBa-Psych)	19
Same genes, different disorders: understanding the development emergence of different psychiatric problems in the context of common genetic liabilities (MoBa-Dev).....	20
Exploring the progression of mental illness: Identifying predictors of recovery (Recover).....	21
Examining long-term trajectories and outcomes of children at genetic risk for neurodevelopmental disorders (EXTEND).....	22
Exploring multimorbidity in early-life through genetic epidemiology (EMERGENT).....	23
Understanding the aetiology of Childhood self-HARM in the general population: An epidemiological approach (CHARM).....	24
Causes, development and consequences of sleep problems and fatigue: The SAFE project.....	25
Periconceptional use of folic acid supplements and risk of neurodevelopmental disorders.....	26
TellMe More: Utvikling og evaluering av tilbakemeldingssystem ved Nic Waal.....	27
Terapeutfaktorer og utfall av terapi. Betydningen av terapeutfaktorer og terapeutisk allianse for behandlingsutfall for barn med angst.....	28
Lovisenberg åpen dør policy: Utvikling og randomisert utprøving av en ny tjenestemodell for akutt psykisk helsevern (LOADS).....	29
SIBS-intervention for siblings and parents of children with chronic illness: A randomized controlled trial.....	30
Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe for psykisk helse.....	31
Forskningsgruppe for muskel/skjelett-sykdommer.....	34
Effectiveness and cost-effectiveness of a multidisciplinary intervention and subsequent use of health care resources in patients on waiting list for total knee arthroplasty – a multicenter, randomized controlled trial (MULTI-KNEE Trial).....	35
A multidisciplinary intervention in total knee arthroplasty – a multicenter, randomized controlled trial in osteoarthritis patients (MULTI-KNEE trial).....	36
Prognostiske faktorer og pasientopplevelser knyttet til smerter og fysisk funksjon etter kneproteseoperasjon	37
Effekten av ulike prinsipper for bakre stabilisering av kneprotese på funksjon og kinematikk; en prospektiv, randomisert klinisk studie.....	38

Fra cuffartropati til skulderprotese – en multisenter RCT.....	39
Effekt av skulderpacemaker på bakre skulderinstabilitet og skuldersmerter.....	40
Pasientenes vurdering av resultater etter rotator cuff sutur.....	41
LATARJET's operasjon for fremre skulderinstabilitet; retrospektiv studie med 10-års oppfølging..	42
Vurdering av ulike operasjonslampers påvirkning av luftstrøm fra ventilasjonsanlegg på operasjonsstuer.....	43
Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe for muskel- og skjelettsykdommer.....	44
Forskningsgruppe for symptomer og helserelatert livskvalitet.....	45
Utvikling og testing av et nytt diagnostisk verktøy for kartlegging av fatigue etter hjerneslag....	46
Mestring av fatigue hos slagpasienter med e-helseapp – en randomisert kontrollert studie.....	47
Helsekompetanse: Nøkkelen til helse for personer med kronisk obstruktiv lungesykdom (KOLS). 48	
Arbeidsrelaterte faktorer påvirkning på helsepersonells helsekompetanseoppfølging.....	49
Oral Health in Patients with Advanced Cancer (OralHAC).....	50
Fysisk form, fysisk aktivitet, og fatigue etter slag (NORFAST-C).....	51
Hjernetrening for personer som har hatt korona/ Cognitive rehabilitation post covid-19: A randomized controlled trial (TRAINCOVID).....	52
Samhandling om kommunal hørselsomsorg.....	53
THE OPHEALTH CANCER PATIENT STUDY - Optimizing Health Literacy in Cancer Patients.....	54
Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe for symptomer og helserelatert livskvalitet.....	56
Forskningsgruppe for translasjonsforskning: biomarkører og molekylærgenetikk.....	57
Studie av årsaksmekanismer til primær osteoporose ved hjelp av molekylærgenetikk for å utvikle ny diagnostikk og terapi.....	58
Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe for translasjonsforskning: biomarkører og molekylærgenetikk.....	59
Forskningsgruppe for søvn og søvnforstyrrelser.....	60
Outcomes and implications of nasal measurements in obstructive sleep apnea.....	61
Cardiovascular complications, craniofacial aberrations, impaired breathing during sleep, sleep disruption and fatigue in adults with verified Marfan syndrom.....	62
Forskningsgruppe for indremedisin (Unger Vetlesens Institutt).....	63
Senter for eliminasjon av hepatitt C.....	67
Vitamin D og hjernefunksjoner.....	68
Fibrosekmarkører ved Crohn's sykdom, prognostisk og prediktiv potensial.....	69
Sukrase-isomaltasemangel I ved irritable tarmsyndrom (IBS).....	70
Predict and Prevent – An IBSEN III study to predict first year disease course with the aim to prevent complicated disease outcome in newly diagnosed inflammatory bowel disease.....	72
Kosthold ved inflammatorisk tarmsykdom.....	73
Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe for indremedisin	74
Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe MAGIC.....	75
Legatmidler i 2023.....	76
Avlagte doktorgrader ved Lovisenberg i 2023.....	77
Lovisenberg Diakonale Sykehus AS	78
Ønsker du å gi en gave til Lovisenberg Diakonale Sykehus?.....	78

Vi forsker for pasientenes skyld!

Forskning er en av sykehusets lovpålagte hovedoppgaver.

Men selv om vi er pålagt å forske av både spesialist helsetjeneste-loven og helseforetaksloven, er det utvilsomt andre faktorer som motiverer og engasjerer medarbeidere ved Lovisenberg Diakonale Sykehus til å forske. Her ved sykehuset forskes det for pasientenes skyld! Det blir forsket for å styrke og utvikle diagnostikk og behandling for egne pasienter, samtidig som forskningen vår skal gi et bidrag til den samlede medisinske kunnskap i verden. Sett fra sykehusdirektørens ståsted er aktiv forskningsvirksomhet i sykehuset viktig for å holde seg oppdatert innen den medisinske utviklingen og for å være i stand til å foreta kritiske vurderinger av etablerte og nye diagnostiske metoder, behandlingstilbud og teknologi. En systematisert forskningsvirksomhet danner også basis for god kvalitetsutvikling. Evaluering av behandlingseffekt

ved hjelp av forskningsbaserte metoder er definert som en hovedsatsning i sykehuset fremover. Forskningen ved Lovisenberg Diakonale Sykehus er organisert i tverrfaglige forskningsgrupper. Våre stipendiater og forskere har ulik yrkesbakgrunn, noe vi oppfatter som en av våre styrker. En liten, men effektiv, forskningsavdeling har de siste årene jobbet målrettet og godt med

å styrke kvaliteten på søknader om konkurranseutsatte forskningsmidler. Arbeidet har gitt resultater i form av bedre uttelling ved de årlige tildelingene av midler. Dette gjenspeiles i et økende antall nye ph.d.-prosjekter. Vi gleder oss over dette og ser frem til å oppleve en tilsvarende vekst i forskningsaktiviteten, målt i antall vitenskapelige artikler og ph.d.-grader, fremover.

Årets årsrapport gir en fin oversikt over pågående forskningsprosjekter ved Lovisenberg Diakonale Sykehus

God lesning!

Med vennlig hilsen,
Tone Ikdahl
Adm. direktør

Adm. direktør

Tone Ikdahl, dr. med.

Forskningsprosjekter på Lovisenberg

Lovisenberg Diakonale Sykehus (Lovisenberg) er et lokalsykehus i storbyen. Vi ser på oss selv som et «inner city hospital». Sykehuset har lokalsykehusfunksjoner innen indremedisin og psykisk helsevern for bydeler i indre Oslo øst, der omtrent halvparten av aktiviteten ved sykehuset skjer innen psykisk helsevern. I tillegg til generelle helseproblemer som eksisterer i den norske befolkning, har bydelene som sykehuset har ansvar for en relativt stor andel innbyggere med sammensatt problematikk knyttet til psykiske lidelser, rus, dårlige boforhold og livsstil sykdommer, ofte omtalt som «storbyhelse».

Forskningen ved Lovisenberg fokuserer på de vanlige helseproblemene våre pasienter opplever. Vi har som mål at forskningen vår skal gjøre en forskjell! I tillegg til å være lokalsykehus for bydelene i indre by driver sykehuset Lovisenberg Lindring og Livshjelp (tidligere Hospice Lovisenberg). Her gis lindrende behandling til kronisk syke pasienter med alvorlige lidelser og til døende. Sykehuset har også et svært godt tilbud innen planlagt kirurgi, spesielt innenfor ortopedi og øre-nese-hals sykdommer. Avdeling for ortopedi har i flere år vært nasjonalt ledende på måling av behandlingsresultater innen protesekirurgi.

Det nasjonale kompetansesenteret for munnhelse, TAKO-senteret, ligger også ved Lovisenberg. Som sykehus har vi en etisk forpliktelse overfor brukerne våre til å bidra til å tette kunnskapshull innenfor de helsetjenestene vi tilbyr, og spesielt innen området «storbyhelse». Hvis vi skal utvikle kunnskap om bedre behandling og tjenester, er det nødvendig med bred fag- og forskningskompetanse. Prosjektene ved Lovisenberg drives derfor i stor grad av forskere som jobber sammen i team, på tvers av yrkesgrupper og medisinske spesialiteter. Teamene våre samarbeider med andre fremragende nasjonale og internasjonale eksperter. For å gi forskningen riktig retning involverer vi brukerne i planlegging, gjennomføring, formidling og oppsummering av forsknings-prosjektene våre. I 2023 publiserte vi mer enn 100 vitenskapelige artikler. Dette er historisk det høyeste antall publikasjoner pr. år fra Lovisenbergs forskere.

Forskningsjef

*Anners Lerdal, dr. philos.,
professor, Universitetet i Oslo*

Brukermedvirkning i forskning

Som medlem av sykehusets brukerutvalg har jeg et spesielt ansvar for brukermedvirkning i forskningsprosjektene til sykehuset. Brukerutvalget ønsker å bidra inn i nye prosjekter så tidlig som mulig, gjerne når forskerne er i idéstadiet. De siste årene har vi gjennomført såkalt «speed dating» med forskerne. Forskere i alle nye prosjekter avtaler møte med oss i brukerutvalget. Møtene varer i omlag 35 minutter. Hensikten er å gi forskerne innspill til hvordan de kan dra nytte av brukermedvirkning gjennom de ulike fasene i prosjektet. Vi er opptatt av at prosjektene skal gi ny kunnskap som er nyttig for pasientene og for samfunnet. Brukere deltar i prosjektene i varierende grad. I noen prosjekter tenker vi det er fornuftig at forskerne lønner brukere slik at brukerrepresentanten kan delta i en referansegruppe i hele prosjektperioden. I andre prosjekter kan det være mest nyttig å diskutere med forskerne hvordan de kan formidle resultatene fra forskningen på en populærvitenskapelig måte. Brukere kan gi nyttige innspill om prosedyrer for rekruttering av deltakere og innhenting av informert samtykke, i diskusjon om egnede data-innsamlingsmetoder og spørreskjemaer, i tolkning av funn og ikke minst om hvordan funn kan kommuniseres på en forståelig måte til pasienter og den øvrige befolkningen.

For meg har det vært spesielt viktig å kunne påvirke informasjonen som gis til pasientene på en god måte. Spørsmålsformuleringer må være slik at vi lekfolk forstår hva forskerne egentlig spør om.

Brukerutvalget

***Katrine Rutledal,
nestleder i brukerutvalget med
spesielt ansvar for forskning***

Forskningsavdelingen

Forskningsavdelingen er organisatorisk under Fagavdelingen - kvalitet, pasientsikkerhet og forskning. Forskning er en av fire lovpålagte oppgaver for helseforetakene. Lovisenberg Diakonale Sykehus anser forskning som et viktig arbeid for å sikre og forbedre kvaliteten i pasientbehandlingen til pasientene i våre bydeler. Vår forskningsaktivitet er relatert til pasientnære, kliniske prosjekter som anvender vitenskapelige metoder.

I 2023 ble Haakon Berg Johnsen ansatt som ny administrativ leder for Forskningsavdelingen. Administrativ leder yter praktisk støtte forskere og koordinerer den forskningsadministrative støtten fra sykehusets øvrige administrasjon.

I 2023 og 2024 skal Forskningsrådet evaluere det medisinske og helsefaglige forskningen og utdanningen i Norge. Lovisenberg har som ett av få ikke-universitetssykehus i landet valgt å være med på denne evalueringen. Evalueringen vil gi sykehuset verdifull tilbakemelding på kvaliteten og innretningen på forskningen, nytten for sektoren og resten av samfunnet samt rammevilkårene for forskningen. Evalueringen består av et større kvantitativt materiale (stillinger, publikasjoner, ekstern finansiering) samt en større egenevaluering av sykehusets forskningsoutput.

Arbeidsgruppen som har arbeidet med egenevalueringen av Lovisenbergs forskning bestod av representanter med bistillinger ved Universitetet i Oslo, som har et ekstra ansvar for å utvikle forskningen ved sykehuset.

Arbeidsgruppen bestod av Forskningsdirektør Anners Lerdal, Professor Sigbjørn Dimmen, Professor Jørgen Valeur, Førsteamanuensis Christine Råheim Borge, Førsteamanuensis Nikolaj Kunøe, Førsteamanuensis Maren Falch Lindberg og Administrativ leder Haakon Berg Johnsen. Evalueringen gjennomføres av internasjonale ekspertpanel og den ferdige evalueringsrapporten er ventet våren 2025. Gjennom arbeidet med egenevalueringen har arbeidsgruppen foreslått en ny inndeling av forskningsgrupper ved sykehuset. Opprettelse og implementering av den nye organiseringen vil skje i løpet av 2024. Forskningsgruppene vil bli presentert i Årsrapporten for 2024.

Forskningsstøtte

Avdelingen yter praktisk støtte for forskere ved Lovisenberg Diakonale Sykehus.

Kjerneoppgavene i forskningsavdelingen er å gi bistand innenfor:

- Kvalitetssikring av forskningssøknader gjennom workshops
- Koordinerer møter med brukerutvalget («speed dating»)
- Ekstern finansiering
- Forankring av søknader internt på sykehuset/ koordinering personvernombud
- Formidling av forskningen til f.eks. forskning.no
- Statistikk og kurs

Personvern i forskningen ved Lovisenberg

Personvern i forskning er av avgjørende betydning for tilliten til forskning og forskere, og til sykehuset som ansvarlig for forskning og behandling av personopplysninger. Ettersom sykehuset behandler så store mengder særlige kategorier (tidligere kalt sensitive) personopplysninger, som er omfattet av taushetsplikt, må kunnskap om personvern være et krav til forskere. Et mangelfullt personvern kan kompromittere prosjekter, og skade både forskningsdeltagere, sykehuset og forskerne. Ved ikrafttreden av ny personopplysningslov med tilhørende personvernforordning 20. juli 2018 ble kravene til

personvern presisert og utvidet. Selv om personvern i forskning i all hovedsak er regulert i særlover, må behandlingen av personopplysninger alltid ha et rettsgrunnlag i personopplysningsloven. Personopplysningsloven gir rettigheter

til dem som eier personopplysningene, og plikter til dem som behandler personopplysninger. Forskere forventes å sette seg inn i hvilke plikter som påhviler dem med hensyn til personvern.

Sykehuset fikk i 2018 eget personvernombud. Personvernombudet vurderer og tilrår forskningsprosjekter, og skal konsulteres i alle spørsmål som gjelder personvern og behandling av personopplysninger i forskning.

Kontaktopplysninger for personvernombudet finnes på sykehusets nettsider, hvor også sykehusets personvernerklæring finnes. Ved ikrafttreden av ny lov ble også REKs mandat presisert. Selv om REK har gitt godkjenning til et forskningsprosjekt, kreves nå også at virksomheten selv vurderer hvorvidt det er rettsgrunnlag for behandlingen av personopplysninger etter personopplysningsloven, med andre ord om behandlingen er lovlig. Samtykke er ett av flere rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger.

Sykehusets saksbehandling innebærer at personvernombudet vurderer alle forskningsprosjekter, også der hvor REK har godkjent prosjektet. Prosjekter meldes til personvernombudet på eget skjema, og personvernombudet gir sin tilråding basert på opplysninger som fremkommer av meldeskjema, REK-vedtak og forskningsprotokoll. Personvernombudet samarbeider med forskningsavdelingen om både vurdering av enkeltprosjekter og ulike prosedyrer.

Personvern i forskning

Personvernombudet mottar ofte spørsmål i forbindelse med forskning, blant disse er:

- Når kreves samtykke og når kreves det ikke
- Hvilke krav stilles til informert samtykke
- Hva er anonyme opplysninger vs. aidentifiserte opplysninger
- Hvilke krav stilles for at opplysninger skal være anonyme
- Hva er sikker lagring av personopplysninger
- Hva er forskning og hva er internkvalitetssikring
- Kan personopplysninger som behandles i kvalitetssikringsøyemed brukes i forskning

Personvernombudet ønsker å bli involvert i planlegging av prosjekter så tidlig som mulig, slik at personvernperspektivet ivaretas og at ikke unødige forsinkelser oppstår, eller at prosjekter ikke kan gjennomføres.

Forskningsgrupper ved Lovisenberg

Forskning ved Lovisenberg skal skape ny og fremtidsrettet kunnskap, og bidra til å skape et bedre helsetilbud, samt øke eksisterende kompetanse hos ansatte. Forskningen kjennetegnes ved at den holder høy vitenskapelig kvalitet og fokuserer på innbyggernes helse og livskvalitet. Forskningen foregår ofte i tverrfaglige og klinikkovergripende team. Teamene samarbeider med anerkjente nasjonale og internasjonale forskningsmiljøer. Problemstillingen i prosjektene kan omfatte etiologi, epidemiologi, utprøving av intervensjoner, longitudinelle observasjonsstudier av behandlingsforløp og -resultater. Klinisk forskning er kompleks og bør organiseres i veldefinerte forskergrupper med klar ledelse. Derfor er det enighet om og etablert praksis ved Lovisenberg at forskere er tilknyttet en forskningsgruppe. Klinikksjefene ved Lovisenberg har ansvar for at alle som driver forskning i klinikken er tilknyttet en forskningsgruppe. Klinikkledere kan opprette forskningsgrupper, oppnevne gruppeledere, holde oversikt over og følge opp forskningsgruppene i sin klinikk/avdeling. Normalt vil dette gjøres i samråd med forskningssjef, samt lokal forskningskoordinator der en slik stilling er opprettet, samt av avdelingsledere.

Høsten 2023 ble det gjort et større arbeid med å gjennomgå organisering av forskning ved LDS og i den forbindelse ble det opprettet nye forskningsgrupper. Den nye organiseringen vil bli presentert i årsrapporten for 2024.

Forskningsgrupper

Forskningsgruppene ved Lovisenberg er opprettet for å styrke og utvikle forskning på et tematisk felt:

Psykisk helse

Ledere: Anne-Siri Øyen, NWI
Cilje Sunde Rolfsjord, NWI
Even Halland, LDPS

Muskel/skjelett

Leder: Arild Aamodt, Kirurgisk Klinikk

Symptomer og helserelatert livskvalitet

Leder: Maren Falch Lindberg, Kirurgisk Klinikk

Søvn og søvnforstyrrelser

Leder: Søren Berg, TAKO senteret

Translasjonsforskning: biomarkører og molekylærgenetikk

Ledere: Sjur Reppe og Kaare Gautvik

Indremedisin

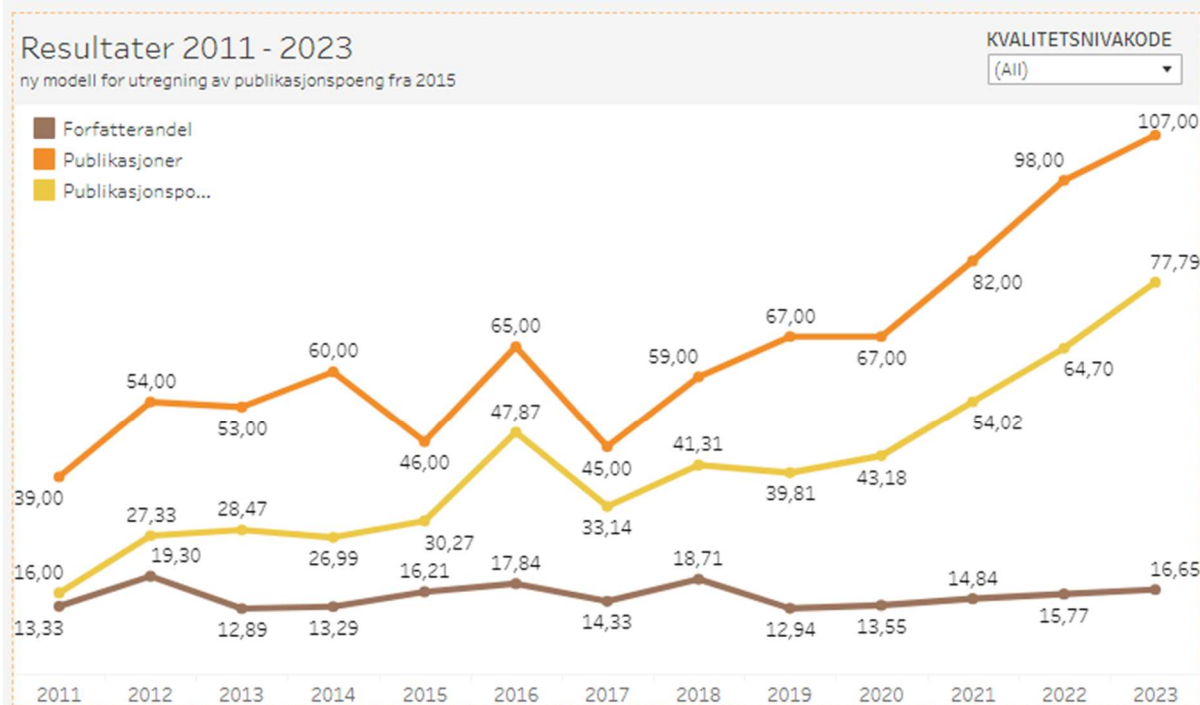
Leder: Jørgen Valeur, Medisinsk Klinikk

Forskningsresultater 2023

Den gode utviklingen i produksjonen av vitenskapelige artikler fortsatte i 2023. Årets NVI (Norsk vitenskapsindeks) rapportering viser at Lovisenberg Diakonale Sykehus rapporterte 107 vitenskapelige artikler. Antallet vitenskapelige artikler på nivå 2 økte fra 38 artikler i 2021 til 44 i 2022. Tidsskrifter som er klassifisert som type 2 tidsskrifter oppfattes å være de 20% ledende tidsskrift innenfor et fagfelt. Økt publisering i type 2 tidsskrifter ga en positiv utvikling i antall publikasjonspoeng. Samlet sett, mellom 2011 og 2023 har Lovisenberg Sykehus hatt en svært positiv utvikling i forskningsproduksjon, i både Nivå 1 og Nivå 2 publikasjoner. Kilde: Cristin.no sin statistikk over utvikling i Norsk vitenskapsindeks (NVI).

Resultater fordelt på publikasjonsform og kvalitetsnivå - 2023

	Artikkel		Grand Total
	Nivå 1	Nivå 2	
Publikasjoner	63,0	44,0	107,0
Publikasjonspoeng	27,4	50,4	77,8
Forfatterandel	11,6	5,0	16,6

Om forskningsgruppen:

Psykiske lidelser rammer mennesker i alle aldre, og omfatter et vidt spektrum av plager fra mildere symptomlidelser til psykoser og schizofreni. Forskningsgruppen er sammensatt av fagpersoner med høy kompetanse og profesjonserfaring i klinisk psykologi, psykiatri, sykepleie, arbeidspsykologi, nevropsykologi og musikkterapi.

Forskningen gjøres med bakgrunn i kvantitative og kvalitative metoder og biologiske analyser, og med ulike design som intervensjonsstudier, dybdeintervjuer, spørreskjema og nevropsykologiske utredninger.

Forskningsgruppen forsker på problemstillinger av betydning for forebygging, utredning, behandling og yrkesdeltagelse for personer med psykiske lidelser.

Forskningsgruppe for psykisk helse

Forskningsledere:

Anne-Siri Øyen, NWI
Cilje Rolfsjord, NWI
Even Halland, LDPS

Deltagere i gruppen:

Adrian Dahl Askelund
Alexandra Karoline Havdahl
Anne Benedicte Skirbekk
Anners Lerdal
Anne-Siri Øyen
Astrid Hornslien
Bjørnar Antonsen
Christine Roth
Cilje Sunde Rolfsjord
Even Halland
Hans Martin Nussle
Hans Ole Korsgaard
Jan Stubberud,
Jan Vegard Bakali
Kai Leitemo
Laura Hegeman
Laurie Hannigan
Line Indrevoll Stänicke
Marit Melnæs Coldevin
Mattias Erik Victor
Nikolaj Kunøe
Pål Nystuen
Robyn Wootton
Ruth Abraham
Solveig Kirchhofer
Stine Harstad
Fredrik Cappelen
Klara Johansson

Fra venstre: Anne-Siri Øyen, Cilje Sunde Rolfsjord, Jan Stubberud, Marit Coldevin og Anne-Stine Meltzer

Forskningsprosjekter ved forskningsgruppe for psykisk helse

Forskerprosjekt

A multiple case-study of young peoples' experience of self-harm – paths into adulthood in regards of developmental disturbance, mental illness, and sociocultural involvement

Selvskade i ungdomstiden er økende, og er forbundet med psykiske lidelse og økt selvmordsfare. Det er behov for mer kunnskap om variasjon blant ungdom som skader seg. Denne studien bygger på en kvalitativ studie av ungdom (12-18 år) som skadet seg og som fikk oppfølging i psykisk helsevern for barn og unge i 2015-2016 (Stänicke, 2019). I denne oppfølgingsstudien intervjues deltagerne med åpne intervjuer, tilknytningsintervju og diagnostiske intervju fem år etter den første studien. Deltagerne er nå i aldersgruppen 18-23 år. Interpretativ phenomenological analysis (Smith, 2008) brukes som data-analyse. Studien vil spesielt analysere ulike utviklingsveier inn i voksen alder både når det gjelder form og innhold på selvskade, psykisk helse og lidelse, hverdagsfunksjon og mestring. Studien utforsker selvskade som en måte å håndtere utviklingsutfordringer når det gjelder selv- og kjønnsidentitet, og som en måte å uttrykke og dele vansker i en sosiokulturell kontekst og i et digitalt vennenettverk. Kunnskap om subgrupper og ulike utviklingsveier kan vise kompleksiteten i fenomenet selvskade, og være en støtte for pasienten, familien og klinikere for å forstå vanskene, samt informere om tilpasning av behandlingsintervensjoner for å øke selvtoleranse, nyansere mestring og praktisk støtte.

Unge erfaring av egen selvskade

Avdeling

Nic Waals Institutt,
ungdomsseksjonen

Prosjektleder:

Line Indrevoll Stänicke,
førsteamanuensis Psykologisk
institutt/UiO og psykologspesialist
LDS. Tilknyttet forskergruppen
Living the Nordic model og
Forskningsgruppe for
personlighetspsykiatri OUS/UiO

Prosjektdeltagere:

Nick Midgley, Professor University
College London
Elisabeth Staksrud, Institutt medier
og kommunikasjon, UiO
Frida Rø, postdoktor, UiO
Hanne Haavind, professor emeriti,
UiO
Siri Erika Gullestad, professor
emeriti, UiO

Line Stänicke, prosjektleder

Alvorlig emosjonell dysregulering hos barn

Målet med prosjektet er å få bedre kunnskap om hva som gjør at noen barn har store vansker med å regulere følelsene sine, spesielt sinne. Slike reguleringsvansker vil bli undersøkt ved intervjuer og utredning av totalt 200 barn og deres familier og sammenlignet med barn uten slike vanskeligheter på henholdsvis NWI og på BUP Nord og Syd ved Oslo Universitetssykehus. Studien vil undersøke om disse barna har større problemer med å forstå egne og andres følelser, vansker med mentalisering og eksekutiv funksjonsvansker. Vi vil også kartlegge hvordan barna oppleves hjemme, i fritiden og på skolen. Tilknytningen mellom foreldre og barn vil også bli undersøkt. Kunnskapen fra dette prosjektet skal deretter brukes til å gi disse barna bedre hjelp.

Finansiering

Helse Sør-Øst

Prosjektleder

Annika Melinder, professor og psykologspesialist

Prosjektdeltagere

Marit Coldevin,
psykologspesialist/seksjonsleder
ph.d.-stipendiat Lovisenberg
Jan Stubberud,
Professor/psykologspesialist,
Lovisenberg/UiO
Anne-Siri Øyen, psykologspesialist/
seksjonsleder/veileder,
Lovisenberg
Annika Melinder, professor/
psykologspesialist, OUS/UiO
Astrid Brænden, psykolog, ph.d.-
stipendiat, OUS

Marit Coldevin, ph.d.-stipendiat

Hyperemesis gravidarum as a risk factor for neurodevelopmental disorders in offspring

Målet med dette forskerprosjektet er å kunne bidra til å forebygge nevroutviklingsforstyrrelser gjennom å forstå faktorene som bidrar til ekstrem svangerskapskvalme. Vi ønsker å estimere assosiasjonene mellom hyperemesis og senere/etterfølgende nevroutviklingsforstyrrelser. Vi vil benytte et livsløpsperspektiv, koble registerdata med populasjonsbaserte helsedata og bruke biologiske data som allerede er innsamlet fra Biobank Norge.

Avdeling

Nic Waals Institutt

Finansiering

Helse Sør-Øst RHF

Prosjektleder

Christine Roth, ph.d., cand.psychol,
Lovisenberg, Folkehelseinstituttet
(FHI)

Prosjektdeltakere

Anne-Siri Øyen, ph.d., Lovisenberg
Per Magnus, FHI
Siri Håberg, FHI
Åse Vikanes, FHI
Øystein Kravdal, FHI
Vegard Skirbekk, FHI
Håkon Gjessing, FHI
Øyvind Næss, Universitetet i Oslo
George Davey Smith, Bristol, UK
Caroline Relton, Bristol, UK
Ezra Susser, Columbia University,
USA

Christine Roth, postdoktor

Ego development, personality trait structure and psychodynamic personality functioning: psychometric properties and their interrelated perspectives

This project aims to explore the relationship between measures of personality development, personality functioning and traits in the general population in order to better understand their interrelated perspectives. In the first two subprojects, we explore the relationship between ego development - a measure of psychosocial maturity and complexity - and the HEXACO model - a six-factor model of personality trait structure - and the hypothesis that HEXACO model predicts ego development above and beyond the more standard five-factor model. Furthermore, we explore both the relationships between ego development and levels of personality functioning as suggested in the DSM-V Alternative model of personality disorder (AMPD) and between ego development and higher-level personality functioning (i.e., wisdom-related personality characteristics, aspects of self-actualization, self-transcendence and eudaimonic well-being). In the third subproject, we independently investigate the psychometric properties of Norwegian translation of the Developmental Profile Inventory - a measure of psychodynamic personality functioning and development - and the Self and Interpersonal functioning scale - a measure of AMPD levels of personality functioning.

Avdeling

Avdeling for Poliklinikker, Senter for Psykisk Helse og Rus

Finansiering

Intern

Prosjektleder

Kai Leitemo

Prosjektdeltakere

Tore Pedersen, Bjørknes Høyskole
Rien Van, Laura van Riel,
Marike Polak og
Theo Ingenhoven fra The
Developmental Profile Foundation,
Amsterdam, Nederland.

Kai Leitemo, Dr. Polit

Psychiatric Genetic Epidemiology (PaGE) group

Karrierestipendet fra Helse Sør-Øst støtter Alexandra Havdahl i etableringen av forskningsgruppen PaGE ved Nic Waals Institutt. I PaGE er vi i en unik posisjon til å generere verdifull innsikt ved å kombinere nylige fremskritt på tvers av flere disipliner, og ved å utnytte data fra flere befolkningskohorter som den norske mor-, far- og barn -kohorten (MoBa) på mer enn 200 000 deltakere.

PaGE har følgende vitenskapelige kjernemål:

1) Identifisere hvordan genetisk predisposisjon for nevrouviklingstilstander og psykiske lidelser kommer til uttrykk i tidlig utvikling, 2) Å skille mellom genetiske og miljømessige veier for overføring av nevrouviklingstrekk og psykiske vansker i familier, og 3) Identifisere miljømessige faktorer som samspiller med genetisk predisposisjon for nevrouviklingstilstander og psykiske lidelser.

Avdeling

Nic Waals Institutt

Finansiering

Helse Sør-Øst

Prosjektleder

Alexandra Havdahl, ph.d.,
forskningsgruppeleder

Prosjektdeltakere

Laurie Hannigan (bilde), ph.d.,
postdoktor Lovisenberg og
Universitetet i Bristol
Alexandra Havdahl, ph.d.,
cand.psychol, Lovisenberg,
Folkehelseinstituttet (FHI)
og Universitetet i Bristol
Anne-Siri Øyen, ph.d.,
psykologspesialist, Lovisenberg
Camilla Stoltenberg, FHI
Per Magnus, FHI
Ted Reichborn-Kjennerud, FHI
Gun Peggy Knudsen, FHI
Pål Surén, FHI
Ole A. Andreassen, Universitetet i
Oslo
George D. Smith, Bristol, UK
Neil Davies, Bristol, UK
Anita Thapar, Cardiff, UK
Ian Lipkin, Columbia, USA
David Evans, Queensland, USA
Robyn Wootton, postdoktor, LDS
Laura Hegemann,
doktorgradsstipendiat, LDS
Elise Robinson, forsker, Harvard
University
Helga Ask, seniorforsker, FHI

Alexandra Havdahl,
forskningsgruppeleder

Manifestations of genetic risk and intergenerational transmission of risk for eating disorders (MoBa-Eat)

Det overordnede målet med forskningsprosjektet er å øke kunnskapen om hvordan spiseforstyrrelser utvikles i befolkningen og innen familier.

Prosjektet har tre delmål:

1. Identifisere hvordan genetisk risiko for spiseforstyrrelser kommer til uttrykk i vansker og symptomer hos jenter og gutter fra fødsel til voksenliv.
2. Øke kunnskapen om hvordan spiseforstyrrelser overføres fra en generasjon til den neste.
3. Undersøke hvilke miljøfaktorer som påvirker sårbarhet og motstandsdyktighet blant barn med genetisk risiko for spiseforstyrrelser.

Prosjektet kan gi ny og verdifull kunnskap om hvordan spiseforstyrrelser utvikles og dermed bidra til tidligere gjenkjenning og raskere behandling.

Prosjektet er del av Psychiatric Genetic Epidemiology (PaGE) group ved Nic Waals Institutt, ledet av Alexandra Havdahl.

MoBa-Eat

Avdeling

Nic Waals Institutt (NWI)

Finansiering

Helse Sør-Øst RHF

Prosjektleder

Alexandra Havdahl,
forskningsgruppeleder for
Psychiatric Genetic Epidemiology
(PaGE) group

Prosjektdeltagere:

Alexandra Havdahl, Cand. Psychol.,
ph.d., Lovisenberg, FHI og UiO
Helga Ask, seniorforsker, FHI
Ted Reichborn-Kjennerud,
seniorforsker, FHI
Anne-Siri Øyen, ph.d.,
psykologspesialist, LDS.
Ziada Ayorech, ph.d., Lovisenberg
og UiO
Laurie Hannigan, ph.d.,
Lovisenberg og FHI
Cynthia Bulik, ph.d., University of
North Carolina
George Davey Smith, ph.d.,
University of Bristol
Neil Davies, University of Bristol

Alexandra Havdahl,
forskningsgruppeleder

How do maternal lifestyle and health-related exposures during pregnancy affect child neurodevelopment? (MoBa-Preg)

Det overordnede målet med dette prosjektet, MoBa-Preg, er å bidra til vår forståelse av sammenhengen mellom svangerskapseksponeringer og nevroutvikling hos barnet. Mer spesifikt ønsker vi å finne ut hvilke livsstil- og helse relaterte eksponeringer som påvirker barns nevroutvikling og hvilke av disse effektene som påvirker fosteret i livmoren. Det er mange ulike livsstilsvalg (som røyking og alkoholinntak) og helse relaterte eksponeringer (som svangerskapsdiabetes) som har blitt knyttet til nevroutviklingsvansker hos barn, men det er uklart om disse assosiasjonene er kausale eller ei. Å forstå sammenhengen er viktig og det ønsker vi å bidra til. Vi vil bruke data fra flere store befolkningsundersøkelser, deriblant Den norske mor, far og barn-undersøkelsen (MoBa), en prospektiv fødselskohort som inkluderer mer enn 114 000 barn, 90 000 mødre og 70 000 fedre.

Prosjektet er del av Psychiatric Genetic Epidemiology (PaGE) group ved Nic Waals Institutt, ledet av Alexandra Havdahl.

MoBa-Preg

Avdeling:

Nic Waals Institutt

Finansiering:

Helse Sør-Øst RHF

Prosjektleder:

Alexandra Havdahl, forskningsgruppeleder for Psychiatric Genetic Epidemiology (PaGE) group

Prosjektdeltakere:

Alexandra Havdahl, ph.d., Cand. Psychol, Lovisenberg, FHI og Universitetet i Bristol

Camilla Stoltenberg, FHI

Per Magnus, FHI

Ted Reichborn-Kjennerud, FHI

Gun Peggy Knudsen, FHI

Pål Surén, FHI

Ole A. Andreassen, UiO

George D. Smith, Bristol, UK

Neil Davies, Bristol, UK

Anita Thapar, Cardiff, UK

Ian Lipkin, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Ezra Susser, Columbia University, USA

Alexandra Havdahl,
forskningsgruppeleder

Understanding the development of mental disorders (MoBa-Psych)

Dette postdoktorprosjektet søker svar på hvordan genetisk risiko for psykiske lidelser slik som schizofreni kommer til uttrykk i forløp av emosjonell og atferdsmessig fungering i tidlig barndom. Er det forskjeller mellom jenter og gutter? Hvordan virker stress hos mor i perinatalperioden sammen med genetisk risiko for psykiske lidelser? Alt dette ønsker vi å finne svar på ved bruk av data fra Den norske mor, far og barn-undersøkelsen (MoBa). MoBa en prospektiv fødselskohort som inkluderer mer enn 114 000 barn, 90 000 mødre og 70 000 fedre og som gir unike muligheter på verdensbasis til å finne svar på disse spørsmålene.

Prosjektet er en del av forskningsgruppen PaGE ved Nic Waals Institutt, ledet av Alexandra Havdahl. Forskningen i MoBaPsych-prosjektet ledes av Laurie Hannigan, forsker i PaGE.

MoBa-Psych

Avdeling:

Nic Waals Institutt

Finansiering:

Helse Sør-Øst RHF

Prosjektleder:

Anne-Siri Øyen, ph.d.,
psykologspesialist, Lovisenberg

Prosjektdeltakere:

Laurie Hannigan, postdoktor
Lovisenberg
Alexandra Havdahl, ph.d.,
cand.psychol,
Lovisenberg, Folkehelseinstituttet
og Universitetet i Bristol
Anne-Siri Øyen, ph.d.,
psykologspesialist, Lovisenberg
Camilla Stoltenberg,
Folkehelseinstituttet (FHI)
Per Magnus, FHI
Ted Reichborn-Kjennerud,
FHI
Gun Peggy Knudsen, FHI
Pål Surén, FHI
Ole A. Andreassen,
Universitetet i Oslo
George D. Smith, Bristol, UK
Neil Davies, Bristol, UK
Anita Thapar, Cardiff, UK
Ian Lipkin, Columbia University,
USA
Ezra Susser, Columbia University,
USA
David Evans, Queensland, USA

Laurie Hannigan, postdoktor

Same genes, different disorders: understanding the developmental emergence of different psychiatric problems in the context of common genetic liabilities (MoBa-Dev)

Nylig innsats for å identifisere genetiske varianter forbundet med risiko for psykiske lidelser har vist at genetisk risiko er mer generalisert enn spesifikk. Men hvorfor utvikles differensierte lidelser som depresjon og psykoser på tross av overveiende generalisert genetisk risiko? Er det miljøeksponeringer eller utviklingsprosesser som bidrar til symptomdifferensiering gjennom barndom og ungdomsalder? Blir effekter av subtile forskjeller i individers genetiske risikoprofiler forsterket over tid? MoBa-Dev-prosjektet har som mål å svare på disse spørsmålene ved å bruke en unik kombinasjon av metoder og data fra den norske mor-, far- og barn-studien (MoBa).

Et internasjonalt team av samarbeidspartnere vil legge til rette for replikasjoner og utvidelser i andre store, genotypede kohortstudier. Det overordnede formålet med denne forskningen er å bidra til ny kunnskap om faktorer som bidrar til utvikling av ulike psykiske lidelser.

Prosjektet er en del av forskningsgruppen PaGE ved Nic Waals Institutt, ledet av Alexandra Havdahl. Forskningen i MoBaDev-prosjektet ledes av doktorgradsstipendiat Adrian Dahl Askelund prosjektleder og hovedveileder Laurie Hannigan, og medveileder Alexandra Havdahl.

MoBa-Dev

Avdeling

Nic Waals Institutt

Finansiering

Helse Sør-Øst

Prosjektleder

Laurie Hannigan, Forsker

Prosjektdeltakere

Adrian Dahl Askelund, ph.d.-stipendiat, LDS
Alexandra Havdahl, ph.d., forskningsgruppeleder og medveileder, LDS, FHI og UiO
Robyn Wootton, postdoktor, LDS
Jean-Baptiste Pingault, University College London
Helga Ask, seniorforsker, FHI
Anne-Siri Øyen, ph.d., psykologspesialist, LDS
Thalia Eley, ph.d., professor ved King's College London
Neil Davies, ph.d., forsker ved University of Bristol
George Davey Smith, ph.d., professor ved University of Bristol
Helga Ask, ph.d., seniorforsker ved FHI

Adrian Dahl Askelund, ph.d.-stipendiat

Exploring the progression of mental illness: Identifying predictors of recovery (Recover)

Depresjon er den viktigste årsaken til funksjonsnedsettelse globalt. Forskning tyder på at det er stor individuell variasjon i varighet og tilbakefall. Det er viktig å identifisere faktorer som predikerer tilfriskning og som bidrar til å redusere risiko for tilbakefall. Recover -prosjektet har som formål å skaffe ny kunnskap om faktorer som bidrar til symptomreduksjon og tilfriskning. Vi vil undersøke forløp av depresjonssymptomer over tid i to kritiske livsperioder, 1) ungdom og tidlig voksen alder og 2) under og etter svangerskap. Vi vil også utforske mange potensielt modifiserbare risiko- og beskyttelsesfaktorer.

Prosjektet er en del av forskningsgruppen PaGE ved Nic Waals Institutt, ledet av Alexandra Havdahl. Forskningen i Recover-prosjektet ledes av postdoktor Robyn Wootton.

Recover

Avdeling

Nic Waals Institutt

Finansiering

Helse Sør-Øst

Prosjektleder

Robyn Wootton, postdoktor LDS

Prosjektdeltakere

Anne-Siri Øyen, ph.d., LDS
Alexandra Havdahl, ph.d.,
Forskningsgruppeleder og
medveileder, LDS, FHI og UiO
Camilla Stoltenberg, ph.d., direktør
for FHI
Andy Skinner, ph.d., forsker ved
University of Bristol
Ted Reichborn-Kjennerud, ph.d.,
seniorforsker ved FHI
Marcus Munafò, ph.d., professor
ved University of Bristol
Per Magnus, ph.d., FHI
David Kessler, ph.d., professor ved
University of Bristol
Helga Ask, seniorforsker, FHI
Anne-Siri Øyen, ph.d.,
psykologspesialist, LDS

Robyn Wootton, postdoktor

Examining long-term trajectories and outcomes of children at genetic risk for neurodevelopmental disorders (EXTEND)

Det overordnede målet med EXTEND-prosjektet er å øke vår forståelse av nevrou utviklingstilstander, slik som autisme, språkforstyrrelse og ADHD. Dette vil vi gjøre ved å undersøke hvordan genetisk predisposisjon kommer til syne i atferd eller symptomer på ulike tidspunkt i barns utvikling, og sammenhengen med utviklingen av nevrou utviklingstilstander. Vi skal undersøke perioden fra spedbarnsalder til ungdomså og ung voksen alder.

Prosjektet benytter data fra den norske mor, far og barn studien, som gir oss en unik mulighet til å forstå utviklingen i den generelle befolkningen. Vi ønsker å frembringe mer kunnskap og forståelse av de langsiktige utviklingslinjene og konsekvensene til barn med genetisk predisposisjon for nevrou utviklingstilstander, inkludert kjønnsforskjeller og miljøfaktorer som fremmer positiv utvikling.

Prosjektet er en del av forskningsgruppen PaGE ved Nic Waals Institutt, ledet av Alexandra Havdahl. Forskningen i EXTEND-prosjektet ledes av doktorgradsstipendiat Stian Barbo Valand, prosjektleder og hovedveileder Alexandra Havdahl, og medveiledere Helga Ask og Laurie Hannigan

EXTEND

Avdeling

Nic Waals Institutt

Finansiering

Helse Sør-Øst

Prosjektleder

Alexandra Havdahl, PaGE
forskningsgruppeleder ved LDS,
Senterleder PsychGen, FHI, Forsker

Prosjektdeltakere

Stian Barbo Valand, stipendiat, LDS
Anita Thapar, professor Cardiff
University
Lucy Riglin, Forsker Cardiff
University
Ted Reichborn-Kjennerud, ph.d.,
seniorforsker ved FHI
Vanessa Hus Bal, Associate
Professor Rutgers University
Robyn Wootton, postdoktor, LDS
Helga Ask, seniorforsker, FHI
Anne-Siri Øyen, ph.d.,
psykologspesialist, LDS
Laurie Hannigan, Forsker LDS
Somer Bishop, Associate Professor
University of California Los Angeles
George Davey Smith, ph.d.,
professor ved University of Bristol
Helga Ask, ph.d., seniorforsker ved
FHI

***Stian Barbo Valand, ph.d.-
stipendiat***

Exploring multimorbidity in early-life through genetic epidemiology (EMERGENT)

Multimorbiditet - sammenfall mellom flere ulike diagnoser - er vanlig i helsetjenesten, men lite studert i barne- og ungdomsalder. Hovedmålet med EMERGENT er å gi evidens for å styrkebeslutningsgrunnlaget for hvordan og hvorfor multimorbiditet oppstår tidlig i livet, og med hvilke konsekvenser. Prosjektet har tre underliggende mål: 1) Estimere forekomst av tidlig multimorbiditet, beskrivelse av vanlige mønstre og utviklingsveier; 2) Utforske årsaker til multimorbiditet; 3) Undersøke korrelatene og konsekvensene av tidlig multimorbiditet.

Det sekundære målet med prosjektet er å utvikle et internasjonalt forskningskonsortium for å studere tidlig multimorbiditet ved bruk av kohortdata og tilknyttede registre.

Prosjektet er en del av forskningsgruppen PaGE ved Nic Waals Institutt, ledet av Alexandra Havdahl. Forskningen i EMERGENT-prosjektet ledes av forsker Laurie Hannigan, og postdoktor Daniela Bragantini.

EMERGENT

Avdeling

Nic Waals Institutt

Finansiering

Helse Sør-Øst

Prosjektleder

Laurie Hannigan, Forsker

Prosjektdeltakere

Daniela Bragantini, forsker og postdoc, LDS
Alexandra Havdahl, ph.d., forskningsgruppeleder og medveileder, LDS, FHI, UiO
Bjørn Olav Åsvold, MD, PhD, professor, NTNU
Anne-Siri Øyen, ph.d., psykologspesialist, LDS
Eivind Ystrøm, PhD, professor, UiO
Marianne ven den Bree, PhD og professor, Cardiff University
Camila Stoltenberg, PhD, FHI
Ted Reichborn-Kjennerud, ph.d., seniorforsker ved FHI
Ragnar Nesvåg, PhD, FHI
Andrew McIntosh, PhD, professor, Centre for Clinical Brain Sciences.
John MacLeod, PhD, Professor, University of Bristol
Thalia Eley, ph.d., professor ved King's College London
Neil Davies, ph.d., forsker ved University of Bristol
George Davey Smith, ph.d., professor ved University of Bristol
Anders Børghlum, PhD, professor, Aarhus University
Ben Michael Brumpton, PhD, Assosiated professor, NTNU
Andrew Boyd, ALSPAC
Ole Andreas Andreassen, MD, PhD, Professor, NORMENT

Understanding the aetiology of Childhood self-HARM in the general population: An epidemiological approach (CHARM)

Forekomsten av selvskading hos unge øker med alderen, mens alderen for å begynne med selvskading synker. Forebygging og tidlig identifisering av selvskading er avgjørende for å forhindre ytterligere negative utfall.

Mesteparten av forskningen til dags dato har fokusert på selvskading i ungdoms- og voksenlivet. Lite er kjent om forekomsten av selvskading hos barn i befolkningen generelt, risikofaktorer og kunnskap om utfall.

Hovedmålet med CHARM-prosjektet er å bedre forstå selvskading i barndommen og identifisere intervensjoner for å forhindre at det skjer.

Dette vil oppnås gjennom tre mål: 1. Karakteriser barndommens selvskading – estimer utbredelsen, utholdenhet, endringsmønstre og assosiasjoner til andre mentale helsetrekk. 2. Identifiser risiko og beskyttende faktorer – ved å bruke longitudinelle kohortdata fra den norske mor, far og barn studien kan vi teste tidligere hypoteser så vel som nye prediktorer. 3. Forstå hvordan man fremmer motstandskraft – vi vil identifisere beskyttende faktorer som reduserer genetisk risiko for selvskading i barndommen.

Prosjektet er en del av forskningsgruppen PaGE ved Nic Waals Institutt, ledet av Alexandra Havdahl. Forskningen i CHARM-prosjektet ledes av forsker Robyn Wootton og doktorgradsstipendiat Anastasia Izotova.

Doktorgradkandidaten har Robyn Wootton som hovedveileder, og Alexandra Havdahl som medveileder.

CHARM

Avdeling

Nic Waals Institutt

Finansiering

Helse Sør-Øst

Prosjektleder

Robyn Wootton, Forsker

Prosjektdeltakere

Anastasia Izotova , PhD stipendiat
Alexandra Havdahl, ph.d.,
forskningsgruppeleder og
medveileder, LDS, FHI og UiO
Robyn Wootton, postdoktor, LDS
Anne-Siri Øyen, ph.d.,
psykologspesialist, LDS
George Davey Smith, ph.d.,
professor ved University of Bristol
Helga Ask, ph.d., seniorforsker ved
FHI

Torkild Hovde Lyngstad, PhD,
Professor, UiO

Becky Mars, PhD, Postdoc,
University of Bristol

Ted Reichborn-Kjennerud, ph.d.,
seniorforsker ved FHI

Anne Reneflot, PhD, forsker, FHI

Kim Stene-Larsen, PhD, forsker, FHI

Line Indrevoll Stänicke, PhD,

psykologspesialist,

førsteamanuensis UiO

Anastasia Izotova, ph.d.-stipendiat

Postdoktorprosjekt

Causes, development and consequences of sleep problems and fatigue: The SAFE project

Søvnproblemer og utmattelse er utbredt og øker over tid, og er assosiert med funksjonsnedsettelse, redusert livskvalitet og risiko for selvmord. En avgjørende barriere for å utvikle effektive forebyggings- og behandlingsintervensjoner er at årsaksmechanismene som ligger til grunn for utviklingen av søvnproblemer og utmattelse stort sett er ukjente. SAFE-prosjektet er designet for å møte denne utfordringen. Prosjektet er i en unik posisjon til å fremme forståelsen av opprinnelsen, fremveksten og konsekvensene gjennom bruk av prospektive, longitudinelle data fra verdens største svangerskapskohort, den norske mor, far og barn-kohorten (MoBa).

Målet med SAFE-prosjektet er å øke vår forståelse av mekanismene bak søvnproblemer og utmattelse. Spesifikt vil SAFE-prosjektet se på:

1. Undersøke den genetiske påvirkningen på søvnproblemer og utmattelse fra fødsel til voksen alder hos menn og kvinner.
2. Undersøke hvilke genetiske og miljømessige faktorer som bidrar til sammenfall mellom søvnproblemer og utmattelse og andre helseutfordringer.
3. Identifisere årsaksfaktorer og konsekvenser av søvnproblemer og utmattelse.
4. Undersøke genetiske og miljømessige veier for overføring mellom generasjoner.

Prosjektet er del av Psychiatric Genetic Epidemiology (PaGE) group ved Nic Waals Institutt, ledet av Alexandra Havdahl.

SAFE

Avdeling:

Nic Waals Institutt

Finansiering:

Helse Sør-Øst RHF

Prosjektleder:

Laurie Hannigan, forsker
Lovisenberg

Prosjektdeltakere:

Elizabeth Claire Corfield,
Lovisenberg, FHI
Alexandra Havdahl, ph.d.,
cand.psychol,
Lovisenberg og
Folkehelseinstituttet,
Helga Ask, FHI, UiO
Ziada Ayorech, UiO,
Siri Eldevik Håberg, FHI,
Maria Christine Magnus, FHI, Per
Magnus, FHI, Ruth Michell, Bristol
University, Ted Reichborn-
Kjennerud, FHI, Børge Sivertsen,
FHI, NTNU, Helse Fonna HF, Patrick
Sullivan, Karolinska Institutet og
University of North Carolina at
Chapel Hill, Lill-Iren Schou
Trogsstad, FHI
Anne-Siri Øyen, ph.d.,
psykologspesialist, Lovisenberg
Ole A. Andreassen, Universitetet i
Oslo
George D. Smith, Bristol, UK
Neil Davies, Bristol, UK

Laurie Hannigan, forsker

Postdoktorprosjekt

Periconceptional use of folic acid supplements and risk of neurodevelopmental disorders

Dette postdoktorgradsprosjektet er en del av forskningsprosjektet Autism Birth Cohort (ABC-studien), som utføres i samarbeid mellom Folkehelseinstituttet, Lovisenberg Diakonale Sykehus (Nic Waals Institutt) og Columbia University i New York. Prosjektet bygger videre på tidligere studier/publikasjoner og benytter Den norske mor, far og barn studien (MoBa) til å undersøke potensielle sammenhenger mellom mors bruk av vitamintilskuddet folat (B-9) og senere risiko for forsinket språkutvikling og autismespekterforstyrrelse hos barnet. Det benyttes spørreskjemadata, kliniske data og registerdata. I tillegg har vi benyttet biologisk materiale fra et underutvalg av barna (n=400) til å kjøre epigenetiske analyser på prøver innsamlet ved fødsel. De epigenetiske analysene er svært kostbare og det har dessverre tatt lenger tid enn forventet å få på plass finansiering. De første lab-analysene ble ferdigstilt høsten 2017, og det ble kjørt ytterligere analyser i 2018. Tre artikler er under arbeid og forventes akseptert/publisert i løpet av 2019. Tidligere upubliserte funn ble presentert i desember 2018 på «ACNP - The 58th Annual Meeting of The American College of Neuropsychopharmacology». Mini-Panel: Prenatal Folic Acid Exposure, Neurodevelopment, and Severe Mental Illness in Youth.

Avdeling:

Nic Waals Institutt

Finansiering:

Helse Sør-Øst RHF

Prosjektleder:

Anne-Siri Øyen, Lovisenberg

Prosjektdeltakere:

Christine Roth, postdoktor
Lovisenberg, ph.d., cand.
psychol, Lovisenberg,
Folkehelseinstituttet (FHI)
Anne-Siri Øyen, ph.d.,
psykologspesialist,
Lovisenberg
Camilla Stoltenberg, FHI
Annars Lerdal, forskningssjef/
professor, Lovisenberg/
Universitetet i Oslo
Per Magnus, FHI
Ted Reichborn-Kjennerud, FHI
Pål Surén, FHI

Christine Roth, postdoktor

TellMe More: Utvikling og evaluering av tilbakemeldingssystem ved Nic Waal

I samarbeid med forskere fra R-BUP innfører Nic Waals Institutt fra 2019 det elektroniske tilbakemeldingssystemet TellMe More, som gir barn, unge og foresatte en unik mulighet til å gi direkte tilbakemelding til sin terapeut om symptomer, funksjon og opplevd samarbeid, samtidig som tilbakemeldingene samles på gruppenivå i et kvalitetsregister. Målsetningen med prosjektet er å undersøke effekten av et slikt tilbakemeldingssystem, for å kunne forbedre behandlingen som tilbys barn og unge i BUP. Pakkeforløp for barn og unges psykiske helse setter effektmåling av behandling som en klar forventning til tjenesten. Følgforskning på implementering av tilbakemeldingssystemer vil kunne gi oss kunnskap om effekten av slike systemer når det gjelder blant annet lengde på behandlingsforløp, drop out fra behandling, hvor raskt symptomendringer skjer, og på allianse og samarbeid med terapeuten. Gjennom å bruke et såkalt «stepped wedge randomized controlled trial» forskningsdesign, kan man undersøke effekten av at terapeuter får tilbakemeldinger fra sine pasienter gjennom et slikt system, samtidig som designet tillater en gradvis implementering i klinikken.

PhD-kandidat Kristian Rognstad disputerte i mars 2024 ved Psykologisk Institutt, UiO, med avhandlingen “Developing and implementing measurement feedback systems”. Planen for dette prosjektet har blitt vesentlig endret pga endringer i forskningsdesign forårsaket av pandemien. Rognstads disputas fokuserte derfor hovedsakelig på oppsummert forskning om det vi vet om effekten av tilbakemeldingssystemer for barn og unge. Data innsamlet ved NWI ble brukt til å validere en symptomskala (Behaviour and Feeling Survey, BFS), brukt i tilbakemeldingssystemet. Samarbeidet med NWI/LDS er avsluttet.

TellMe More

Avdeling

Nic Waals Institutt

Finansiering

R-BUP

Prosjektleder

John Kjøbli, R-BUP

Prosjektmedarbeidere

Kristian Rognstad, ph.d.-stipendiat
R-BUP

John Kjøbli, seniorforsker,
forskningsleder R-BUP

Simon-Peter Neumer, seniorforsker
R-BUP

Cilje Sunde Rolfsjord,
forskningsleder Nic Waals Institutt,
Lovisenberg

Anne-Stine Meltzer, klinikkjef, Nic
Waals Institutt, Lovisenberg

Terapeutfaktorer og utfall av terapi. Betydningen av terapeutfaktorer og terapeutisk allianse for behandlingsutfall for barn med angst

Doktorgradsprosjektet har som fokus å gå videre fra spørsmålet; om behandlingen virker *til hvordan den virker*. På denne måten kan forskningen knyttet til prosessfaktorer bidra til å videreutvikle og forbedre behandling for barn med angst. Det har vært lite prosessforskning når det gjelder terapi med barn, og det er derfor viktig å undersøke hvilke terapeut- og prosessvariabler som kan predikere effekt i behandlingen. Prosjektet ønsker videre å se på ulike virksomme mekanismer (fellesfaktorer/spesifikke faktorer) i terapi for å videreutvikle og forbedre terapeutiske intervensjoner hos målgruppen. Studien er en randomisert kontrollert studie gjennomført ved 5 BUPer i Oslo, Akershus og Telemark med 157 barn i alderen 7-13 år som gjennomgikk behandlingen. Barna oppfylte diagnosekriteriene for separasjonsangst, sosial fobi eller generalisert angst. Barna ble randomisert til individualterapi, gruppeterapi eller en ventelistegruppe. Prosjektet forventes å svare på følgende spørsmål:

1. Betydningen av terapeutens etterlevelse og kompetanse i forhold til effekt av kognitiv atferdsterapi med barn.
2. Effekt av terapeutisk allianse i kognitiv atferdsterapi med barn.
3. Prosessvariabler som mediatorer for behandlingseffekt i kognitiv atferdsterapi med barn.

Terapeutfaktorer og utfall av terapi

Avdeling

Nic Waals Institutt

Finansiering

Extrastiftelsen og NWI (20%)

Prosjektleder

Marianne Villabø, Ahus. Forankret ved R-BUP Øst og Sør

Prosjektmedarbeidere

Stine Harstad, ph.d.-stipendiat
NWI, Lovisenberg

Stine Harstad, ph.d.-stipendiat

Lovisenberg åpen dør policy: Utvikling og randomisert utprøving av en ny tjenestemodell for akutt psykisk helsevern

Unødig tvangsbruk kan gjøre at pasienter mister håp, eller mister troen på at det nytter å søke hjelp. Lovisenberg Åpen dør har som mål å redusere unødig bruk av tvang i akutt psykisk helsevern ved å gi pasientene økt frihet uten å redusere sikkerhet eller forsvarlighet. I åpen dør policy prioriteres pasientens frihet og selvbestemmelse. Bevegelsesfrihet synliggjøres ved at døren for inn- og utgang til avdelingen som hovedregel ikke er låst. Helsepersonell trenes i forebygging av tvangsbruk og gjør kontinuerlig vurdering av forsvarligheten av at pasienter har full bevegelsesfrihet. Den åpne døren kan gi pasienter økt mulighet til å forlate situasjoner som kan oppleves invaderende eller provoserende. Dette kan redusere sannsynligheten for konflikter mellom pasient og helsepersonell, og påfølgende tvangsbruk. Et underliggende mål for åpen dør policy er å bidra til å øke tilliten mellom akuttinnlagte pasienter og helsetjenesten, og motvirke stigmaet om at akutt psykisk helsevern er synonymt med å være innestengt.

Første steg i prosjektet har vært å utvikle en versjon av åpen dør policy som passer nordisk helsevesen, basert på åpen dør policy i akutt psykisk helsevern i Berlin og Basel. Arbeidet vil bygge på erfaringer fra både pasienter, ansatte, og pårørende. Prosjektet har som mål å påvirke både hvordan vi jobber inne på sykehuset og sammen med samarbeidspartene våre, hvordan vi trener på å bli bedre, og på hvordan pasientene tenker om vårt tilbud også utenom innleggelse. To akuttavdelinger vil prøve ut Åpen dør policy i ett år, og sammenligne med avdelinger som driver etter dagens modell ('beste praksis').

Etter det første året vil vi evaluere om åpen dør policy virker bedre, like godt som-, eller dårligere enn dagens 'beste praksis'. Om erfaringene er gode, vil vi ta modellen i bruk ved flere avdelinger og fortsette utvikling og evaluering i minimum tre år til. Fordi mange vil vite om økt frihet fører til økt rusbruk inne på sykehuset, ønsker vi å måle dette i hele prosjektperioden. Vi ønsker også å bruke registre til å sammenligne utviklingen i tjenestene på Lovisenberg, med nabosykehusene i Oslo.

Fordi prosjektet skal vurdere virkningen av nye helsetjenester på akutt innlagte pasienter, består deltakerne av alle pasienter som kvalifiserer til innleggelse i akutt psykisk helsevern på Lovisenberg i perioden prosjektet pågår.

LOADS

Avdeling

Klinikk for Psykisk Helsevern

Finansiering

Helse Sør-Øst
Norges Forskningsråd

Prosjektleder

Nikolaj Kunøe, Klinikk for Psykisk Helsevern, Lovisenberg

Prosjektmedarbeidere

Hans Martin Nussle, Klinikk for Psykisk Helsevern, Lovisenberg
Anne Marthe Indregard, postdoktor, Lovisenberg
Alle i Klinikk for Psykisk Helsevern, Lovisenberg

Nikolaj Kunøe, prosjektleder

SIBS-intervention for siblings and parents of children with chronic illness: A randomized controlled trial

Det overordnede målet for prosjektet er å implementere SIBS-manualen for søsken og foreldre til barn med kroniske lidelser i kommune- og spesialisthelsetjenesten.

- Mål 1 er å bedre funksjonsnivået blant søsken og foreldre til barn med kroniske lidelser, gjennom å evaluere effekten av en manualbasert gruppeintervensjon for å bedre mental helse og livskvalitet blant søsken og foreldre til barn med kroniske lidelser i en randomisert kontrollert studie.
- Mål 2 er å forbedre kunnskapen om risikofaktorer for søsken og foreldre og gi ny innsikt i tilpasning blant søsken.
- Mål 3 er å gi helsepersonell og –myndigheter riktige verktøy for å møte søskens helsebehov, gjennom å utvikle gruppeleder-egenskaper som gir optimale effekter av intervensjonen gjennom veiledning og trening/opplæring.

Dobbelkompetanseprosjektet er del av et større internasjonalt prosjekt som ledes av Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo, hvor Lovisenberg sykehus er samarbeidspartnere.

SIBS

Avdeling

Nic Waals Institutt

Finansiering

Psykologisk Institutt ved Universitetet i Oslo,
Nic Waals Institutt ved Lovisenberg

Prosjektleder

Krister Fjermestad, prosjektleder RCT, professor Universitetet i Oslo

Prosjektmedarbeidere

Solveig Kirchhofer, stipendiat
Psykologisk Institutt, psykolog Nic Waals Institutt, Lovisenberg
Torun M. VatnePhD, Spesialist i klinisk psykologi, Frambu kompetansesenter for sjeldne diagnoser

Solveig Kirchhofer, ph.d.-stipendiat

Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe innen psykisk helse

1. Ahmadzadeh YI, Eilertsen EM, Cheesman R, Rayner C, Ystrom E, **Hannigan LJ**, et al. Mothers' symptoms of anxiety and depression and the development of child temperament: A genetically informative, longitudinal investigation. *JCPP Advances*. 2023;3(4):1-12.
2. Askeland RB, **Hannigan LJ**, O'Connell KS, **Corfield EC**, Frei O, Thapar A, ...**Havdahl A**. Developmental manifestations of polygenic risk for bipolar disorder from infancy to middle childhood. *Translational Psychiatry*. 2023;13:9.
3. **Askelund AD**, Ask H, Ystrøm E, **Havdahl A**, **Hannigan LJ**. Exploring the differentiation of behavioural and emotional problems across childhood: A prospective longitudinal cohort study. *JCPP Advances*. 2023;3(4):1-11.
4. Bakken NR, Parker N, **Hannigan LJ**, Hagen E, ... **Hegemann**, **Corfield EC**, ...**Havdahl A**, Andreassen O.. Childhood trajectories of emotional and behavioral difficulties are related to polygenic liability for mood and anxiety disorders. *medRxiv*. 2023.
5. Bedane HK, Lien L, Holsen M, Bale M, Osvoll KI, Thoresen C, **Holman PA**. Geographic variation in the utilisation of specialist healthcare for patients with severe mental illness in Norway: a population-based registry study. *Research in Health Services and Regions*. 2023:1-
6. Birkenæs V, Bakken NR, Frei E, Jaholkowski PP, Smeland OB, Woldeyohannes MT, ... **Havdahl A**, ...et al. Psychometric Properties and Diagnostic Associations of the Short-Form Community Assessment of Psychic Experiences in a Population-Based Sample of 29 021 Adult Men. *Schizophrenia Bulletin*. 2023;49(5):1229-38.
7. Brænden A, **Coldevin MM**, Zeiner P, **Stubberud JE**, Melinder AMD. Executive function in children with disruptive mood dysregulation disorder compared to attention-deficit/hyperactivity disorder and oppositional defiant disorder, and in children with different irritability levels. *European Child and Adolescent Psychiatry*. 2023;33(1):115-25.
8. Brænden A, **Coldevin MM**, Zeiner P, **Stubberud JE**, Melinder AMD. Neuropsychological mechanisms of social difficulties in disruptive mood dysregulation disorder versus oppositional defiant disorder. *Child Neuropsychology: A Journal of Normal and Abnormal Development in Childhood and Adolescence*. 2023:23.
9. Brænden AI, Levena A, Faresjö Å, Theodorsson E, **Coldevin MM**, **Stubberud JE**, et al. Excessive hair cortisol concentration as an indicator of psychological disorders in children. *Psychoneuroendocrinology*. 2023;157.
10. Brandt AE, Rø TB, Finnanger TG, Hypher RE, ... **Stubberud J**. Intelligence and executive function are associated with age at insult, time post-insult, and disability following chronic pediatric acquired brain injury. *Frontiers in Neurology*. 2023;14:0.
11. Brito Nunes C, Huang P, Wang G, Lundberg M, D'Urso S, **Wootton RE**, et al. Mendelian randomization study of maternal coffee consumption and its influence on birthweight, stillbirth, miscarriage, gestational age and pre-term birth. *International Journal of Epidemiology*. 2023;52(1):165-77.
12. Buchanan EM, Lewis SC, Paris B, Forscher PS, Pavlacic JM, ...**Askelund A**, ... et al. The Psychological Science Accelerator's COVID-19 rapid-response dataset. *Scientific Data*. 2023;10:1-15.
13. Butterly EW, Hanlon P, Shah ASV, **Hannigan LJ**, McIntosh E, Lewsey J, et al. Comorbidity and health-related quality of life in people with a chronic medical condition in randomised clinical trials: An individual participant data meta-analysis. *PLoS Medicine*. 2023;20(1).
14. **Coldevin MM**, Brænden A, Zeiner P, **Øyen A-S**, Melinder AMD, **Stubberud JE**. Disruptive Mood Dysregulation Disorder in a Norwegian Clinical Child Population. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*. 2023:14.
15. D'Urso S, Moen G-HØ, Hwang L-D, **Hannigan LJ**, **Corfield EC**, Ask H, ... **Havdahl A**. Intrauterine Growth and Offspring Neurodevelopmental Traits A Mendelian Randomization Analysis of the Norwegian Mother, Father and Child Cohort Study (MoBa). *JAMA psychiatry*. 2023;81(2):144-56.
16. Dack K, **Wootton RE**, Taylor CM, Lewis SJ, **Wootton RE**. Prenatal Mercury Exposure and Infant Weight Trajectories in a UK Observational Birth Cohort. *Toxics*. 2023;11(1):0.
17. Demontis D, Walters GB, Athanasiadis G, ...**Havdahl A**, ...**Corfield EC**,... et al. Genome-wide analyses of ADHD identify 27 risk loci, refine the genetic architecture and implicate several cognitive domains. *Nature Genetics*. 2023;55:198-208.
18. Diemer EW, **Havdahl A**, Andreassen O, Munafò MR, Njølstad PR, Tiemeier H, et al. Bounding the average causal effect in Mendelian randomisation studies with multiple proposed instruments: An application to prenatal alcohol exposure and attention deficit hyperactivity disorder. *Paediatric and Perinatal Epidemiology*. 2023;37(4):326-37.
19. **Dyresen A**, **Stubberud JE**, Fjermestad KW, Haugen I, Øie MG. Executive control training for adolescents with ADHD: Study protocol for a randomized controlled trial. *Contemporary Clinical Trials*. 2023;136:8.

20. Ebad Fardzadeh H, Nes RB, Obaidi M, Qin P, **Stänicke LI**, Bekkhus M, et al. Unveiling Adolescent Suicidality: Holistic Analysis of Protective and Risk Factors Using Multiple Machine Learning Algorithms. *Journal of Youth and Adolescence*. 2023;53:507-25.
21. Ferschmann L, Overweg I, Dégeilh F, Bekkhus M, **Havdahl A**, von Soest TM, et al. Development of prosocial behavior and inhibitory control in late childhood: A longitudinal exploration of sex differences and reciprocal relations. *Child Development*. 2023;95(1):313-23.
22. Fjermestad KW, Bergh N, Fleten SK, **Huster RJ**, Gravholt C, Solbakk A-K. Mentalization and cognitive skills in men with Klinefelter syndrome versus non-clinical controls. *Psychiatry Research Communications*. 2023;3(2):0.
23. Fjermestad KW, Finnbakk RR, Solbakk A-K, Gravholt CH, **Huster RJ**. Subjective versus objective sleep in men with Klinefelter syndrome. *Orphanet Journal of Rare Diseases*. 2023;18(1):0.
24. Fjone KS, Buanes EA, **Småstuen MC**, Laake JH, **Stubberud JE**, Hofsø K. Post-traumatic stress symptoms six months after ICU admission with COVID-19: Prospective observational study. *Journal of Clinical Nursing (JCN)*. 2023;33(1):103-14.
25. Graham R, **Stänicke LI**, Jensen T, Livingstone S, Jessen RS, Staksrud E, et al. Platfor power and experience from the margin: Adolescents' online vulnerability and mental health. *Selected Papers of Internet Research, SPIR*. 2023.
26. Guintivano J, Byrne EM, Kiewa J, Yao S, ... **Corfield EC**, **Havdahl**, ... et al. Meta-Analyses of Genome-Wide Association Studies for Postpartum Depression. *American Journal of Psychiatry*. 2023;180(12):884-95.
27. Hanlon P, Butterly EW, Shah AS, **Hannigan LJ**, Lewsey J, Mair FS, et al. Treatment effect modification due to comorbidity: Individual participant data meta-analyses of 120 randomised controlled trials. *PLoS Medicine*. 2023;20(6):25.
28. **Hannigan L**, Lund IO, **Askelund JAD**, Ystrøm E, **Corfield EC**, Ask H, **Havdahl A**. Genotype-environment interplay in associations between maternal drinking and offspring emotional and behavioral problems. *Psychological Medicine*. 2023;54(1):203-14.
29. Hanssen KT, Brevik EJ, Hagen M, **Stubberud JE**. Improvement of anxiety in ADHD following goal-focused cognitive remediation: a randomized controlled trial. *Frontiers in Psychology*. 2023;14:16.
30. **Havdahl A**, Farmer C, Suren P, **Øyen A-S**, Magnus PM, Susser E, et al. Attainment and loss of early social-communication skills across neurodevelopmental conditions in the Norwegian Mother, Father and Child Cohort Study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 2023:10.
31. Haworth CMA, **Wootton RE**. Extensions of the causal framework to Mendelian randomisation and gene-environment interaction. *Behavioral and Brain Sciences*. 2023;46:0.
32. Kleppestø TH, Eilertsen EM, van Bergen E, Sunde HF, ... **Havdahl A**, ... et al. Intergenerational transmission of ADHD behaviors: Genetic and environmental pathways. *Psychological Medicine*. 2023:9.
33. Langjord T, Pedersen GAF, Bovim TH, Christensen TB, **Stänicke LI**, ... et al. Mental health disorders, functioning and health-related quality of life among extensively hospitalized patients due to severe self-harm – results from the Extreme Challenges project. *Frontiers in Psychiatry*. 2023;14:16.
34. Letnes M-A, Rasmussen I, Ní Bhroin N, **Stänicke LI**, Veelo NC. Socio-digital divides in Norwegian education - How variation in parental mediation and pedagogical approaches influenced experiences of remote schooling during the Covid-19 pandemic. *Nordic Journal of Digital Literacy*. 2023;18(3):201-13.
35. Iloyd K, Harrison S, Sallis HM, Davey Smith G, Munafò MR, **Wootton RE**. Exploring the Bidirectional Causal Pathways Between Smoking Behaviors and Headache: A Mendelian Randomization Study. *Nicotine & Tobacco Research*. 2023.
36. Lu L, **Hannigan LJ**, Brandlistuen RE, Nesvåg R, Trogstad L, Magnus PM, et al. Mental Distress Among Norwegian Adults During the COVID-19 Pandemic: Predictors in Initial Response and Subsequent Trajectories. *International Journal of Public Health*. 2023;68:10.
37. Melinder AMD, Brænden AI, Lebena A, ... **Coldevin MM**, **Stubberud J**, ... et al. The psychobiology of child and parental stress and the subjective perception of parental stress in a clinical sample of children. *Child and Adolescent Psychiatry*. 2023;2(3):1-11.
38. North T-L, Harrison S, Bishop DC, **Wootton RE**, Carter AR, Richardson TG, et al. Educational inequality in multimorbidity: causality and causal pathways. A mendelian randomisation study in UK Biobank. *BMC Public Health*. 2023;23(1):0.
39. Oddsson A, Sulem P, Sveinbjornsson G, Arnadottir GA, ... **Havdahl A**, ... et al. Deficit of homozygosity among 1.52 million individuals and genetic causes of recessive lethality. *Nature Communications*. 2023;14:15.

40. Opheim A, Saltyte Benth J, Solli KK, Kloster PS, Fadnes LT, **Kunøe N**, et al. Risk of relapse to non-opioid addictive substances among opioid dependent patients treated with an opioid receptor antagonist or a partial agonist: A randomized clinical trial. *Contemporary Clinical Trials*. 2023;135:9.
41. **Rashidian E**, Kildal FLBO, Markova V, Dundas I. Is self-compassion relevant for refugees? A cross-sectional study of the relationship between self-compassion and depression among Kurdish refugees in Norway. *Nordic Psychology*. 2023:0.
42. Sallis HM, **Wootton RE**, Davey Smith G, Munafò MR. Proxy gene-by-environment Mendelian randomisation study of the association between cigarette smoking during pregnancy and offspring mental health. *International Journal of Epidemiology*. 2023.
43. Sallis HM, **Wootton RE**, Davey Smith G, Munafò MR. Proxy gene-by-environment Mendelian randomization study of the association between cigarette smoking during pregnancy and offspring mental health. *International Journal of Epidemiology*. 2023;52(5):1350-9.
44. Sargénius HL, Andersson S, Haugen I, Hypher RE, Brandt AE, ... **Stubberud J**. Cognitive rehabilitation in paediatric acquired brain injury—A 2-year follow-up of a randomised controlled trial. *Frontiers in Neurology*. 2023;14:12.
45. Sbarra DA, Ramadan FA, Choi KW, Treur JL, Levey DF, **Wootton RE**, et al. Loneliness and depression: bidirectional mendelian randomization analyses using data from three large genome-wide association studies. *Molecular Psychiatry*. 2023:0
46. Skodvin SN, Gjessing HK, Jugessur A, Romanowska J, Page CM, **Corfield EC**, et al. Statistical methods to detect mother-father genetic interaction effects on risk of infertility: A genome-wide approach. *Genetic Epidemiology*. 2023;47(7):503-19.
47. Solberg BS, Kvalvik LG, Instanes JT, ... **Havdahl A**, **Corfield EC**, ... et al. Maternal Fiber Intake During Pregnancy and Development of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder Symptoms Across Childhood: The Norwegian Mother, Father, and Child Cohort Study. *Biological Psychiatry*. 2023;95(9):839-48.
48. **Stänicke LI**, Kurseth PO, Bekkhus M. 'Everything turned upside down': A thematic analysis of adolescents' experiences of everyday life during COVID-19 restrictions. *Scandinavian Journal of Public Health*. 2023.
49. Suddell S, Mahedy L, Skirrow C, Penton-Voak IS, Munafò MR, **Wootton RE**. Cognitive functioning in anxiety and depression: Results from the ALSPAC cohort. *Royal Society Open Science*. 2023;10(8):0.
50. Taylor K, **Wootton RE**, Yang Q, Oddie S, Wright J, Yang TC, et al. The effect of maternal BMI, smoking and alcohol on congenital heart diseases: a Mendelian randomisation study. *BMC Medicine*. 2023;21:12.
51. Waggstad TH, Kirsebom B-E, **Strobel C**, Wallin A, Eckerström M, Fladby T, et al. Improving validity of the trail making test with alphabet support. *Frontiers in Psychology*. 2023;14:6.
52. Wechsler DL, Rijdsdijk FV, Adamo N, Eilertsen EM, ... **Hannigan LJ**, ... et al. Assessing aetiological overlap between child and adult attention-deficit hyperactivity disorder symptoms in an extended family design. *BJPsych Open*. 2023;9(5):1-7.
53. Wiker T, Norbom LB, Beck D, Agartz I, Andreassen OA, ... **Huster R**, ... et al. Reaction Time Variability in Children Is Specifically Associated With Attention Problems and Regional White Matter Microstructure. *Biological Psychiatry: Cognitive Neuroscience and Neuroimaging*. 2023;8(8):832-40.
54. **Wootton RE**, Lawn RB, Magnus MC, Treur JL, **Corfield EC**, ... **Havdahl A**. Associations between health behaviours, fertility and reproductive outcomes: triangulation of evidence in the Norwegian Mother, Father and Child Cohort Study (MoBa). *BMC Medicine*. 2023;21:17.
55. Young K, Purves KL, Hübel C, Davies MR, ... **Hagemann L**, ... et al. Depression, anxiety and PTSD symptoms before and during the COVID-19 pandemic in the UK. *Psychological Medicine*. 2023.

Forskningsgruppe for muskel/skjelettsykdommer

Om forskningsgruppen:

Forskningen skal frembringe kunnskap som kommer pasientene til gode gjennom vitenskapelig basert diagnostikk, medisinsk behandling, fysioterapi og sykepleie. Det er et mål å levere forskningsresultater innenfor dette fagfeltet på høyt nasjonalt og internasjonalt nivå. Ved å bygge opp en forskningskultur og infrastruktur ønsker vi at alle faggrupper stimuleres til å utvikle forskningsprosjekter og delta i forskning. Vi vil også fortsette arbeidet med å etablere samarbeid med fremragende nasjonale og internasjonale forskningsnettverk.

Forskningsgruppen er tverrfaglig sammensatt av ortopeder, sykepleiere og fysioterapeuter ved ortopedisk avdeling.

Forskningsgruppe for muskel/skjelett- sykdommer

Forskningsgruppeleder

Arild Aamodt

Gruppe for skulderlidelser

Cecilie Piene Schrøder

Kirsten Lundgreen

Kjersti Kaul Jenssen

Rune Kvakestad

Sigbjørn Dimmen

Ingebjørg Strand

Øystein Skare

Anne Berger

Henrik Borchgrevink Lund

Gruppe for leddproteser

Ann Magrit Korsvold

Anners Lerdal

Peter Grant

Arild Aamodt

Caryl Gay

Einar Amlie

Einar Lindalen

Gunnar Petursson

Maren Falch Lindberg

Yasser Rehman

Øystein Høvik

Ingvild Buset Bergvad

Arild Aamodt, overlege, dr. med.

Forskningsprosjekter ved forskningsgruppe for muskel/ skjelettsykdommer

Doktorgradsprosjekt

Effectiveness and cost-effectiveness of a multidisciplinary intervention and subsequent use of health care resources in patients on waiting list for total knee arthroplasty – a multicenter, randomized controlled trial (The MULTI-KNEE Trial)

Formålet med studien er å teste effekten av en tverrfaglig intervensjon rettet mot pasienter som ikke har effekt av operasjon med kneprotese. Intervensjonen vil bestå av fysisk aktivitet basert på AktivA modellen, kombinert med mental trening i form av e-terapi. Intervensjonen vil testes ut i stedet for eller i tillegg til kirurgi. MultiKnee ADL skal vurdere intervensjons effekt på fysisk aktivitet og ADL. Studien skal gjennomføres ved Lovisenberg Diakonale Sykehus, Kysthospitalet Hagevik, Bergen og Martina Hansens hospital.

Studien vil gi viktig kunnskap om hvorvidt intervensjonen, enten ved å utsette operasjon eller ved kirurgi forsterket med intervensjonen, kan forbedre resultatet og er kostnadseffektiv for pasienter som potensielt har liten effekt av standard behandling med kneprotese.

MultiKnee ADL

Avdeling

Kirurgisk klinikk

Finansiering

Forskningsrådet
Norwegian Symptom Management
Network (NORSMAN)

Prosjektledere

Anners Lerdal
Arild Aamodt

Prosjektdeltagere

Maren Falch Lindberg, postdoktor, LDS; Jan Egil Stubberud, seniorforsker, UiO; Søren Skou, forskningssjef/ Professor; Ove Furnes, overlege/professor, Universitetet i Bergen; Nina Kise, overlege, Martina Hansens Hospital; Caryl Gay, seniorforsker/psych, LDS/ UC San Fransisco, USA; Tone Rustøen, professor, UiO; Petter Borchgrevink, professor; Milada Cvancarova Småstuen, Biostatistiker; Mona Badawy, overlege dr. med. Kysthospitalet i Hagevik; Ingvild Buset Bergvad, fysioterapeut, ph.d.-stipendiat m. fl.

***Ingvild Buset Bergvad, ph.d.-
stipendiat***

A multidisciplinary intervention in total knee arthroplasty – a multicenter, randomized controlled trial in osteoarthritis patients (MultiKnee trial)

En av fem pasienter har smerter etter å ha gjennomgått kneprotesekirurgi. Disse pasientene kjennetegnes av yngre alder, preoperative smerter, flere smertelokasjoner og smerterelatert katastrofetenkning.

Denne studien tester individualisert behandling bestående av undervisning og treningsterapi basert på AktivA modellen, kombinert med mental trening levert som et digitalt e-terapiprogram. Intervensjonen skal testes ut på 282 personer som er kandidater for kneprotesekirurgi. Studien vil gi kunnskap om hvorvidt intervensjonen, enten ved å utsette operasjon, eller ved kirurgi forsterket med intervensjonen, kan forbedre resultatet for pasientene..

Dersom intervensjonen har effekt, kan den implementeres i kommune- og spesialisthelsetjenesten.

MultiKnee PAIN

Avdeling

Kirurgisk klinikk

Finansiering

Helse Sør-Øst
Forskningsrådet
Kirsten Rønnings Legat

Prosjektleder

Maren Falch Lindberg,
Førsteamanuensis/fagutviklingspl.
, LDS

Prosjektdeltagere

Arild Aamodt, avd. overlege dr. med, Lovisenberg
Anners Lerdal, professor/forskningssjef, LDS;
Jan Stubberud, nevropsykolog LDS, 1. am. UiO; Søren Skou, forskningssjef/professor, University of Southern Denmark; Ove Furnes, overlege/professor, UiB; Caryl Gay, psykolog/senior forsker LDS/University of California, San Francisco; Petter Borchgrevink, professor, NTNU/St Olavs hospital
Tone Rustøen, professor, UiO/Oslo universitetssykehus
Mona Badawy, overlege dr. med, Kysthospitalet Hagevik; Turid Rognsvåg, sjefsfysioterapeut/ph.d.-stipendiat Kysthospitalet Hagevik; Nina Jullum Kise, overlege/forsker, Martina Hansens Hospital; Julianne Helene Lillegård, forskningssykepleier, LDS; m.fl.

Maren Falch Lindberg,
seniorforsker

Prognostiske faktorer og pasientopplevelser knyttet til smerter og fysisk funksjon etter kneproteseoperasjon

En av fem pasienter opplever smerter og redusert fysisk funksjon etter kneproteseoperasjon. For å forbedre behandlingsresultatet, er det nødvendig å identifisere pasienter med økt risiko før operasjonen, slik at det kan iverksettes målrettede og forebyggende tiltak før pasienten blir operert. For å identifisere risikofaktorer er det utført systematiske oversiktsundersøkelser og meta-analyser i løpet av det første året etter kneprotesekirurgi, samt en prospektiv observasjonsstudie som undersøkte risikofaktorer for smerte og fysisk funksjon ved fem år. I tillegg ble en subgruppe av pasienter som rapporterte vedvarende smerte etter operasjonen intervjuet om deres opplevelse av smerter og livserfaringer før kneproteseoperasjon. Studiens funn bør evalueres i et risikovurderingsverktøy før det anvendes i klinisk sammenheng for å identifisere pasienter med økt risiko for utilsiktet utfall etter kneproteseoperasjon. Dette kan potensielt fremme mer målrettet behandlingsplanlegging og forbedre pasienttilfredsheten etter operasjonen.

Avdeling

Kirurgisk Klinikkk

Finansiering

Legatmidler Lovisenberg

Prosjektleder

Annars Lerdal, forskningssjef,
Lovisenberg

Prosjektdeltagere:

Unni Solveig Johansen Olsen, ph.d.-
stipendiat Lovisenberg

Maren Falch Lindberg, postdoktor,
fagutviklingssykepleier Lovisenberg

Arild Aamodt, dr. med.,
overlege, Lovisenberg,

Øystein Skare, ph.d., Lovisenberg

Jens Ivar Brox, dr. med., professor
II Universitetet i Oslo, leder Nakke
og Ryggpoliklinikken OuS

Ove Furnes, dr. med., professor
UiB, Avdelingsoverlege Ortopedisk
avdeling Haukeland Universitets-
sykehus, Nasjonalt register for
leddproteser

Eva Marie Louise Denison,
ph.d., Seniorforsker, FHI

Christopher J. Rose, Ph.D. C. St
Caryl Gay, ph.d. LDS, UCSF, USA

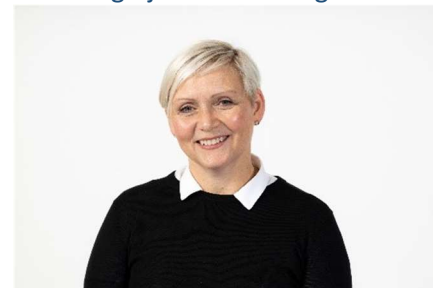
Kathryn A. Lee, ph.d., professor
Emeritus UCSF School of Nursing,
USA

Anders Kottorp, ph.d., dekan Helse
og Samfunn, Malmø Universitet

Jan Otto Veiseth og Richard
Madsen, brukertvalget

Lovisenberg

Annars Lerdal, Professor UiO,
forskningssjef Lovisenberg

Unni Olsen, ph.d.- stipendiat

Effekten av ulike prinsipper for bakre stabilisering av kneprotese på funksjon og kinematikk; en prospektiv, randomisert klinisk studie

Dette forskningsprosjektet har et randomisert kontrollert prospektiv studie design. Deltakerne blir fordelt i tre grupper (studiearmen). Ved å sammenlikne pasientresultater i de tre gruppene tester studien tre ulike protesedesign; en som bevarer det bakre korsbåndet og to som ofrer det. De tre designene som inngår i studien brukes til daglig i behandling av pasienter med kneledds-slitasje. Vi ønsker å finne ut hvilket av disse som gir høyest pasientfornøydhed, minst sykkelighet og færrest komplikasjoner.

Vi skal også kartlegge hvordan bevegelsen i proteseleddet er når pasientene går opp ett trappetrinn. Dette skal vi undersøke med en spesial røntgenundersøkelse. Pasientene vil under operasjon bli trukket til å få en kneprotese med en av de tre ulike designene. Hvilket design pasienten får er ukjent for pasienten.

Avdeling

Ortopedisk avdeling

Finansiering

Helse Sør-Øst
Legatmidler Lovisenberg

Prosjektleder

Arild Aamodt, dr. med, avd.
overlege, Lovisenberg

Prosjektdeltagere

Yasser Rehman, ph.d. stipendiat,
Lovisenberg (bildet)
Maren Falch Lindberg, Lovisenberg
Anners Lerdal, Lovisenberg
Stephan Røhrl, Oslo
Universitetssykehus
Caryl Gay, Lovisenberg/ San
Francisco, USA

Yasser Rehman, ph.d.-stipendiat

Fra cuffartropati til skulderprotese – en multisenter RCT

Dette prosjektet skal undersøke hvilken protesetype som er best for pasienter med skulderartrose (OA) bl.a. etter svikt i senemansjetten rundt skulderen, samt fullføre en 10-årig oppfølgingsstudie av pasienter hvor vi har reparert senemansjetten i skulderen.

Vi tar sikte på å sette i gang to multisenter randomiserte kontrollerte studier (RCT) for å se på hvilken protesetype som er best for pasienter med skulderartrose (OA) bl.a. etter svikt i senemansjetten rundt skulderen. Vi tar også sikte på å fullføre en 10-årig oppfølgingsstudie av pasienter hvor vi har reparert senemansjetten i skulderen. Omtrent 20% av disse reparasjonene tilheler ikke etter kirurgi, og en betydelig, selv om en hittil ukjent andel utvikler økende smerte og redusert skulderfunksjon. Pasientene vil til slutt trenge en skulderprotese (RSA). Bentransplantasjon plassert under en av protesedelene (BIO-RSA) er i nyere tid introdusert som operasjonsmetode og kan føre til bedre funksjonelle resultater med mindre smerter og bedre bevegelighet. Det finnes svært sparsomt med forskning på området. Nylig har også en skulderprotesedel med rekonstruksjon i metall (MIO) blitt et alternativ til beintransplantasjon, men bruk av MIO-komponenter har vist betydelige komplikasjonsgrad i tidligere studier og vil også øke kostnadene ved kirurgi. Vi vil undersøke effektiviteten av BIO-RSA, på pasientrapportert utfall og klinisk skulderfunksjon. Vi vil også studere mikrostabiliteten til BIO-RSA sammenlignet med MIO-RSA. Pasientene i begge de randomiserte studiene skal rekrutteres fra fire store ortopediske klinikker for skulderer kirurgi Norge.

Disse studiene har betydelige innovasjonspotensiale, og vil være viktige, og bidra til å avgjøre hvilken type skulderprotese som er best for å forbedre og optimalisere resultatene for en stor og voksende pasientgruppe.

CARS

Avdeling

Kirurgisk klinikk, ortopedi

Finansiering

Helse Sør-Øst

Prosjektleder

Sigbjørn Dimmen, overlege,
Lovisenberg
Kjersti Kaul Jenssen, postdoktor og
overlege, Lovisenberg

Prosjektdeltagere

Kirsten Lundgreen, overlege,
Lovisenberg
Arild Aamodt, overlege,
Lovisenberg
Christian Owesen, overlege,
Lovisenberg
Hilde Apold, Telemark Sykehus
Randi Holde, Haukeland
Universitetssykehus
Marica Jåfs, overlege Akershus
universitetssykehus

Kjersti Kaul Jenssen, prosjektleder

Effekt av skulderpacemaker på bakre skulderinstabilitet og skuldersmerter.

Skulderen er et komplekst ledd som stabiliseres ved koordinert aktivering av flere muskelgrupper som holder leddet på plass. Hvis samspillet mellom muskelgruppene svikter kan man utvikle skuldersmerter, redusert funksjon og instabilitet uten at det foreligger en skade av leddet. Instabilitet som følge av uhensiktsmessig aktivering av muskulaturen egner seg ikke for kirurgisk behandling. Skulderpacemakeren (SPM) er utviklet for å reetablere balansen i samspillet mellom den skulderstabiliserende muskulaturen. Denne virker ved sensorstyrt, målrettet aktivering av muskulatur med en elektrisk muskelstimulator.

Formål

Vi ønsker å kontrollere effekten av SPM på pasienter med bakre-nedre skulderinstabilitet. Per i dag har vi ikke noe godt behandlingsalternativ for disse. Pasientene planlegges trent etter produsentens anbefaling med SPM i 30 minutter etterfulgt av 30 minutter tilpasset trening uten SPM. Pasientene veiledes og følges opp av fysioterapeuter og manuellterapeuter på poliklinikken. For å kartlegge effekten av behandlingen vil pasientene fylle ut skulderevalueringsskjemaer ved behandlingsstart, etter 6 ukers behandling, 6 måneder, 1 år og 2 år.

Avdeling

Kirurgisk klinikk

Finansiering

Ordinær klinisk drift

Prosjektleder

Kirsten Lundgreen

Prosjektdeltagere:

Øystein Skare

Anne Berger

Henrik Borchgrevink Lund

Kirsten Lundgreen, prosjektleder

Pasientenes vurdering av resultater etter rotator cuff sutur

Pasientenes egen vurdering av resultatet etter skulderkirurgi er sentral i evaluering av nytteverdien til inngrepet. Pasientrapporterte utfallsmål er en betegnelse på spørreskjemaer som brukes for å kartlegge pasientens subjektive gradering av symptomer som smerte og funksjon. Bruken av denne type spørreskjemaer er utbredt. Men det mangler informasjon om en behandlingseffekt som fanges opp med disse skjemaene sier noe om pasientens vurdering av behandlingsresultatet; er vedkommende fornøyd?

Formål

Hovedmål med dette prosjektet er å definere sammenhenger mellom de vanligst brukte utfallsmål og pasientens egen vurdering av resultatet etter kirurgisk senereparasjon (rotator cuff sutur) i skulderen. Et delmål er å kartlegge hvorvidt det er en sammenheng mellom pasientens opplevde resultat, bedring av utfallsmål og forventninger til operasjonsresultatet. Vårt andre delmål er å studere sammenhenger mellom oppnådd behandlingseffekt, pasientens opplevelse av denne og effekt på sykemeldingsbehov.

Med resultatene fra dette prosjektet kan vi gi bedre informasjon og veiledning til pasienter, behandlingsapparatet og myndighetene, og bidra med verktøy for planlegging av videre forskning. Reparasjon av seneskader i skulderen er et av flere inngrep hvis nytteverdi vurderes under myndighetenes pågående «Kloke valg» kampanje. Adekvat bruk av verktøy for evaluering av behandlingseffekt for pasientene vil stå sentralt for å sikre god, tilpasset behandling.

Prosjektet er et doktorgradsprosjekt i samarbeid mellom Martina Hansens Hospital og Lovisenberg Diakonale Sykehus.

Avdeling

Kirurgisk klinikk

Finansiering

Martina Hansen Hospital har hovedansvar for drift og finansiering av studien. Delstudien ved LDS driftes innenfor ordinær klinisk virksomhet.

Prosjektleder

Stefan Moosmayer, Martina Hansens Hospital (MHH)

Prosjektdeltagere

Ingerid Baksaa Aasen, ph.d.-stipendiat, MHH
Kirsten Lundgreen, Lovisenberg
Øystein Skare, Lovisenberg
Maren Falch Lindberg, Lovisenberg
Are Hugo Pripp, Oslo
Universitetssykehus

LATARJET's operasjon for fremre skulderinstabilitet; retrospektiv studie med 10-års oppfølging

Behandlingen av fremre skulder-instabilitet ved bentap i glenoid er utfordrende. Bløtvevsprosedyrer har vist dårligere resultater selv ved minimalt bentap i fossa glenoidale, noe som krever bentransplantasjonsteknikker for å gjenopprette stabiliteten i slike tilfeller. Vanlige benblokkprosedyrer inkluderer Latarjet-prosedyren. Latarjet-metoden oppnår stabilitet med benblokkeffekten av å flytte processus coracoideus til fremre glenoidkant, i tillegg bidrar slyngeeffekten av senene til ytterligere stabilisering av leddhodet på humerus. Latarjet-prosedyren har imidlertid blitt kritisert for å føre til redusert leddutslag i skulderen, skulderdyskinesi, potensiell nevrovaskulær skade og vanskeligere revisjonskirurgi. Det dessuten usikkerhet om Latarjet-prosedyren kan føre til raskere utvikling av artrose i glenohumeralledet.

Formål

I perioden 2002-2009 er 122 pasienter operert ved Lovisenberg Sykehus med bruk av Latarjet's metode for fremre skulderstabilisering. Pasientene gjennomgår klinisk og radiologisk undersøkelse (CT) og fyller ut spørreskjemaer for pasient-rapporterte utfallsmål. Hovedmål er kliniske og radiologiske resultater med minimum 10 års oppfølging. Sekundært vil vi studere sammenheng mellom klinisk resultat og alder for 1. gangs skulderluksasjon, antall reluksasjoner, posisjon av benblokken, grad av tilheling av benblokken og grad av artrose på oppfølgingstidpunktet.

Avdeling

Kirurgisk klinikk

Finansiering

Ordinær klinisk drift

Prosjektleder

Ingebjørg L. Strand

Prosjektdeltagere:

Kirsten Lundgreen

Vurdering av ulike operasjonslampers påvirkning av luftstrøm fra ventilasjonsanlegg på operasjonsstuer

Det har under senere tid varit en betydelig utveckling inom ny operationsbelysning med bland annat anpassning till Unidirektionellt Luftflöde (UDF) samt utveckling av lampor med lägre värmeutveckling. Dessa testas enligt en standard i ett laboratorium för att bli godkända.

Dock är dessa tester inte utförda i faktiska operationssalar utan i ett laboratorium. Det har visat sig att många faktorer är avvikande från faktiska operationssalar och det existerar väldigt lite studier om faktisk påverkan av olika operationslampor på ventilationssystem i operationssalar.

Plan:

1. Utvärdera 8 olika "moderna" operationslampor
  - a. Utföra turbulensmätningar enligt DIN 1946 för de 8 olika lamporna
  - b. Utföra rökanalys av luftflödet i anslutning till lamporna
2. Utföra cfu-mätningar enligt TS-39:2015 direktiv
3. Analysera
  - a. Påverkan på det uni-direktionella luftflödet av lamporna
  - b. Påverkan på bakterie koncentration i operations fältet av de olika lamptyperna
4. Publicera våra resultat och inhandla den lampa som har bäst resultat när vi skall byta ut operationslampor på sal1-3 (budgeterat 2023)

Avdeling

Kirurgisk klinik

Finansiering

Sahlgrenska Sjukhuset i Göteborg har hovedansvar for studien. Deltagelse ved LDS driftes innenfor ordinær klinisk drift.

Prosjektleder

Johan Peter Grant,
avdelingsoverlege, Lovisenberg

Prosjektdeltagere:

Frans Stålfelt, ph.d.-stipendiat,
Sahlgrenska Universitetssjukhuset
Annette Erichsen Andersson,
Associated Professor Sahlgrenska
Universitetssjukhuset

Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe innen muskel/skjelett-sykdommer

1. Allen KD, Huffman K, Cleveland RJ, van der Esch d, ... **Skou ST, Tveter TH**, ... et al. Evaluating Osteoarthritis Management Programs: outcome domain recommendations from the OARSI Joint Effort Initiative. *Osteoarthritis and Cartilage*. 2023;31(7):954-65.
2. **Brun O-CL**. Surgical management of an isolated flexor digitorum longus tendon luxation: A case report. *Foot and Ankle Surgery*. 2023.
3. Enbakom MG, **Lerdal A, Småstuen MC**, Eshete MT, Desta T, **Lindberg MF**. Modifiable factors associated with a consistently high acute pain trajectory after surgical treatment of traumatic fractures in Ethiopia: a multi-center prospective cohort study. *Journal of Orthopaedic Surgery and Research*. 2023;18(1):10.
4. **Olsen U, Lindberg MF**, Rose CJ, Denison EM-L, **Gay C, Aamodt A**, ... **Skare Ø**, ... **Lerdal A**. Factors correlated with pain after total knee arthroplasty: A systematic review and meta-analysis. *PLOS ONE*. 2023;18(3):19.
5. **Rehman Y, Korsvold AM, Lerdal A, Aamodt A**. No difference in patient-reported outcomes with cruciate-retaining, anterior-stabilized, and posterior-stabilized total knee arthroplasty designs. *The Bone & Joint Journal*. 2023;105-B(12):1271-8.
6. Sellevold VB, **Olsen U, Lindberg MF**, Steindal SA, **Aamodt A, Lerdal A**, et al. "I am accustomed to something in my body causing pain": A qualitative study of knee replacement non-improvers' stories of previous painful and stressful experiences. *BMC Musculoskeletal Disorders*. 2023;24(1).

Forskningsgruppe for symptomer og helse relatert livskvalitet

Om forskningsgruppen:

Overordnet hensikt med forskningsarbeidet i gruppen er å utvikle kunnskap om belastende symptomer, helseutfordringer, mestring, behandling av sykdom. Man ønsker å undersøke og teste ut nye og forbedre kliniske intervensjoner som bidrar til at pasienter som er innlagt på sykehus eller blir fulgt opp poliklinisk gjenvinner mest mulig egenmestring og helsekompetanse for å oppnå økt og best mulig helse relatert livskvalitet. Kunnskapsfeltet omfatter også omsorg og behandling ved livets slutt. Forskningen har et klart pasientfokus hvor pasienters erfaringer, pasientrapporterte data og resultatmål, samt utvikling og validering av nye metoder og verktøy av pasientrapportering står sentralt. Gruppen består av helsepersonell med tverrfaglig bakgrunn der alle har doktorgrad, er ph.d. kandidater eller har mastergrad. Forskergruppen møtes hver måned til diskusjon og presentasjon av egen forskning, ideer/samarbeid om forskning og kunnskapsoppdatering om sentrale emner vedrørende gruppens hovedtema. Gruppens medlemmer har forskningskompetanse på kvantitative og kvalitative forskningsdesign, og bidrar med relevant kompetanse fra ulike forskningsprosjekter ved LDS. Gruppen vil være en sentral læringsarena for ph.d.-stipendiater.

Forskningsgruppeleder

Maren Falch Lindberg
Anita Tollisen (nestleder)

Deltagere i gruppen

Ca. 50 medlemmer i gruppen.

Gruppen har møte første onsdag i hver måned. Ta kontakt med Maren eller Anita derom du vil være med.

Maren Falch Lindberg,
forskningsgruppeleder

Utvikling og testing av et nytt diagnostisk verktøy for kartlegging av fatigue etter hjerneslag. NORFAST-A

Opptil 70% av de som får hjerneslag vil i ettertid være plaget av fatigue (utmattelse). Vi mangler klare diagnostiske kriterier for fatigue etter hjerneslag og det finnes ingen effektiv behandling. For å imøtekomme denne utfordringen har vi utforsket fatigue og utviklet og evaluert et nytt pasientrapportert utfallsmål (PROM) for å kartlegge fatigue hos hjerneslagpasienter. Gjennom både kvalitative og kvantitative metoder har studien analysert eksisterende fatigue PROMs, utforsket erfaringer med fatigue gjennom intervjuer av slagpasienter og helsepersonell og deretter utviklet et nytt fatigue PROM med høy kvalitet. Videre har studien bidratt til utvikling av en ny definisjon og et konseptuelt rammeverk for fatigue, noe som kan øke forståelsen av dette komplekse symptomet.

Ingrid Skogestad Johansen disputerte 25. oktober 2023.

NORFAST-A

Avdeling

Medisinsk Klinikk

Finansiering

Nasjonalforeningen for folkehelsen

Prosjektleder: Anners Lerdal,

Lovisenberg

Prosjektdeltagere:

Ingrid Johansen

Skogestad, ph.d.-stipendiat

Lovisenberg (bildet)

Marit Kirkevold, professor OsloMet

Bent Indredavik, professor NTNU

Caryl Gay, ph.d. Lovisenberg / UC,

San Fransisco, USA

Ingrid Johansen Skogestad, ph.d.-stipendiat

Mestring av fatigue hos slagpasienter med e-helseapp – en randomisert kontrollert studie

Det er etterlyst kontrollerte intervensjonsstudier som adresserer mestring av fatigue. Bruk av elektroniske apper kan være eksempel på mestringsstrategier som er anbefalt i kliniske retningslinjer.

Det finnes en del apper for fatigue på markedet, men ingen som kombinerer aktiviteter, måling av fatiguenivåer og kunstig intelligens for persontilpassing. Lovisenberg Diakonale Sykehus (Lovisenberg) har derfor i et samarbeid mellom initiativtaker Therese Moen, forskere ved Lovisenberg og IT-utviklere ved OUS utviklet en FatigueAct-app.

Overordnet mål for studien er: Videre persontilpassing av FatigueAct-app, versjon 1 for mestring av fatigue hos slagrammede. Prosjektet består av følgende delstudier:

1. Beskrive helsekompetanse og digital helsekompetanse hos et representativt utvalg av slagrammede som har vært innlagt norske sykehus. Identifisere både styrker og begrensninger.
2. Utvikle en prototype av FatigueAct-appen i et samarbeid mellom slagrammede med PSF, helsepersonell, IT teknikere og appdesignere.
3. Teste gjennomførbarhet og bruk av FatigueAct-appen, og etter ytterligere forbedring, teste appens effekt i å redusere fatigue blant slagrammede.

Datainnsamling i den første delstudien i FatigueAct er i slutfase.

FatigueAct er en delstudie i Norwegian Study of Fatigue After Stroke (NORFAST-dig).

Finansiering

Stiftelsen Dam

Prosjektleder

Anners Lerdal, professor
Lovisenberg Diakonale
Sykehus/UiO

Prosjektdeltagere

Jan Stubberud, professor
psykologisk institutt, UiO
Bent Indredavik, professor, St.
Olavs hospital
Marie Hamilton Larsen, professor
Lovisenberg Diakonale
Høyskole/UiO
Christine Råheim Borge, ph.d., 1.
amanuensis, Lovisenberg Diakonale
Høyskole/UiO
Pål Fugelli, senior ingeniør, ph.d.,
USIT-UiO

Anne-M Linnestad, ph.d.-stipendiat

Helsekompetanse: Nøkkelen til helse for personer med kronisk obstruktiv lungesykdom (KOLS)

Prosjektets mål er å utvikle og evaluere en skreddersydd samhandlingsintervensjon mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten til personer med KOLS. Prosjektet har fokus på «helsekompetanse» som forstås som individuelle og andre faktorer som påvirker personens evne til å finne, forstå, vurdere og anvende informasjon om helse og helsetjenester for å treffe kunnskapsbaserte beslutninger relatert til egen helse.

I prosjektet ble personer med KOLS først intervjuet om deres «helsekompetanse» og tverrfaglig helsepersonell om «hvordan de følger opp helsekompetansebehov hos pasienter». Deretter besvarte 158 personer med KOLS et spørreskjema om helsekompetanse, livskvalitet og mestring. Disse resultatene ble deretter diskutert i en arbeidsgruppe for å identifisere helsekompetansebehov og –løsninger og det ble utarbeidet en intervensjon om hvordan personer med KOLS kan følges opp etter utskrivelse fra sykehus. Denne intervensjonen er testet i en randomisert kontroll studie for å undersøke om skreddersydd helseoppfølging og helseinformasjon til personer med kols kan redusere innleggelse og øke helsekompetanse, livskvalitet og gi helse økonomisk gevinst

Avdeling

Medisinsk avdeling

Finansiering

Stiftelsen Dam
Samhandlingsmidler fra Oslo kommune
Legatsmidler, Lovisenberg
Universitetet i Oslo (UiO), avd. for tverrfaglig helsevitenskap
Kirsten Rønnings legatmidler
Lovisenberg og bydelene Sagene, Grünerløkka, St. Hanshaugen og Gamle Oslo finansierer en 100% sykepleier stilling.

Prosjektleder

Christine Råheim Borge,
Seniorforsker
Lovisenberg og førsteamanuensis
avdeling for Tverrfaglig
helsevitenskap, UiO

Prosjektdeltagere

Astrid K. Wahl, professor, Avdeling
for tverrfaglig helsevitenskap, UiO
Marie H. Larsen, professor
Lovisenberg Diakonale Høgskole
Richard Osborne, professor,
Swinburne
University, Australia
Eivind Engebretsen, professor UiO
Marit Andersen, professor, Oslo
Universitetssykehus og UiO
Frode Gallefoss,
professor/lungespes.
Sørlandet sykehus
Eline Aas, professor og
helseøkonoms, UiO
Torbjørn Moum, professor,
professor emeritus, UiO

Christine Råheim Borge,
seniorforsker

Doktorgradsprosjekt

Arbeidsrelaterte faktors påvirkning på helsepersonells helsekompetanse oppfølging.

Prosjektet skal undersøke sammenhenger mellom hvordan tverrfaglig-helsepersonell følger opp pasientens helsekompetanse behov i kombinasjon med helsepersonells opplevelse av arbeidsrelaterte faktorer og mental helse.

Prosjektet er en del av Magnet4Europe og Et Lærende Sykehus. I første delstudie ble helsepersonells erfaringer med helsekompetanseoppfølging i relasjon til stress og arbeidstilfredshet undersøkt ved bruk av fokusgruppeintervjuer. I delstudie to undersøkes mulige assosiasjoner mellom helsepersonells helsekompetanse oppfølging, arbeidsrelaterte faktorer og mental helse, en kvantitativ studie. Stavdal er nå halvveis i sin ph.d.- periode og er i gang med planleggingen av tredje delstudie, en helsekompetanse-intervensjon for sykepleier på medisinsk sengepost. Målet med denne delstudien er å utvikle og teste gjennomførbarheten av en helsekompetanse-intervensjon for sykepleiere som jobber med hjerte- og slagpasienter i spesialisthelsetjenesten. Vi vil evaluere hvordan sykepleierne erfarer endringer i helsekompetanseoppfølging, samt om dette påvirker deres opplevelse av stress og arbeidsmiljø.

Avdeling

Forskningsavdelingen

Finansiering

Norsk sykepleierforbund
Kirsten Rønnings Legat
Stiftelsen Dam

Prosjektleder

Christine Råheim Borge,
Seniorforsker
Lovisenberg og førsteamanuensis
avdeling for Tverrfaglig
helsevitenskap, UiO

Prosjektdeltagere

Astrid K. Wahl, professor, Avdeling
for tverrfaglig helsevitenskap, UiO
Marie H. Larsen, professor
Lovisenberg Diakonale Høgskole,
Ingeborg Strømseng Sjetne,
Folkehelseinstituttet.

**Malene Nerbøvik Stavdal,
Ph.d.-stipendiat**

Oral Health in Patients with Advanced Cancer

Pasienter med langtkommen kreftsykdom har høy risiko for munnplager. Disse kan være bivirkninger av behandling eller av sykdommen i seg selv. Opptil 90 % i denne pasientgruppen rapporterer munntørrhet. Andre orale plager kan være sårhet, smaksendringer, smerter eller belegg. Mellom 30-50 % utvikler orale infeksjoner. Den mest vanlige er soppinfeksjon. Vi har lite kunnskap om den mikrobiologiske soppfloraen til pasienter med langtkommen kreft og forekomst av resistens mot antifungal behandling i munnhule og svelg. Hensikten med OralHAC-studien er å beskrive munnhelsen og subjektive munnhuleplager til pasienter med kreft i sen palliativ fase. I perioden 2014 – 2016 inkluderte vi 88 pasienter innlagt ved Lovisenberg Lindring og Livshjelp døgnenhet. Pasientene ble randomisert til to grupper med ulik behandling. Vi undersøkte om pasienter som skylte munnen med te av *Salvia officinalis* (salvete) opplevde bedre lindring av plagene enn pasienter som skylte med vanlig fysiologisk saltvann. Pasientene besvarte spørreskjemaene før og etter behandlingen. Tannleger inspiserte munnhulen og tok sopprøver fra ulike steder i munnen. Analyser av sopp prøvene og testing av soppenes følsomhet for antifungale midler er utført ved Institutt for oral biologi ved Det odontologiske fakultet. Studien viste at systematisk kartlegging og oppfølging av munnstell gir betydelig bedre munnhelse. Resultatene fra studien kan gi ny kunnskap om riktige tiltak i behandling og lindring av munnplager til pasienter i livets siste fase.

OralHAC

Avdeling

Medisinsk klinikk, Lovisenberg

Finansiering

Bundistiftelsen for kreftsyke
Lovisenberg Diakonale Sykehus
Kirsten Rønnings legat
Helse Sør-Øst RHF #2021026
NORSMAN – Norwegian Symptom
Management Network

Prosjektleder og hovedveileder

Anners Lerdal, professor/
forskningssjef, Lovisenberg

Prosjektdeltagere

Ragnhild Monsen, ph.d.-stipendiat,
Lovisenberg

Bente Brokstad Herlofson,
professor Institutt for klinisk
odontologi, Det odontologiske
fakultet, UiO.

Caryl Gay, ph.d., Lovisenberg/USD,
USA

Morten Eneresen,
førsteamanuensis, Institutt for oral
biologi, UiO

Hilde Norgarden, klinikkssjef TAKO-
senteret, Lovisenberg.

Anne Karin Kristoffersen,
senioringeniør, Institutt for oral
biologi, UiO

Anita Tollisen, ph.d., Lovisenberg

Lene Hystad Hove,
førsteamanuensis, Det
odontologiske fakultet, UiO

Katrine G. Fjeld, ph.d., Det
odontologiske fakultet, UiO

Ragnhild Monsen, ph.d. -stipendiat

Fysisk form, fysisk aktivitet, og fatigue etter slag. NORFAST-C

Fatigue (utmattelse) er en vanlig komplikasjon etter hjerneslag med konsekvenser for rehabilitering og livskvalitet. Det er lite kunnskap om hvorfor slik utmattelse oppstår, og det finnes ingen behandling. En teori er at redusert fysisk form etter hjerneslag kan trigge og/eller vedlikeholde utmattelse, og treningsintervensjoner har vist lovende resultater for andre pasientgrupper med utmattelse. I dette prosjektet vil vi derfor undersøke sammenhenger mellom utmattelse og aspekter av fysisk form det første året etter hjerneslag. Pasienter rekrutteres ved Lovisenberg og Oslo Universitetssykehus. Prosjektet kan bidra til fokus og forståelse av utmattelse etter hjerneslag, spesielt med hensyn til fysisk form. Det vil også kunne danne grunnlaget for et behandlingstilbud basert på fysisk trening.

NORFAST-C

Avdeling

Medisinsk klinikk

Finansiering

Legatmidler Lovisenberg

Prosjektleder

Anners Lerdal, forskningssjef,
Lovisenberg

Prosjektdeltagere

Petra Larsson, ph.d.-stipendiat
Lovisenberg (bildet)

Julianne Helene Frøyen Lillegård

Jan Bertil Eggesbø

Elisabeth Edvardsen, ph.d., fysiolog
NIH

Marie Ursin, ph.d., fysioterapeut
Stabekk Fysioterapi AS

Caryl Gay, ph.d., Psych Lovisenberg

Gillian Mead, professor, MD
University of Edinburgh

Jan Stubberud, ph.d.,
Nevropsykolog, Lovisenberg

Hege Ihle-Hansen, ph.d., overlege
Oslo Universitetssykehus

Ulrich Mack, ph.d., overlege
Lovisenberg

Ingrid Johansen, stipendiat,
sykepleier, Lovisenberg

Petra Larsson, ph.d. -stipendiat

Doktorgradsprosjekt

Hjernetrening for personer som har hatt korona/ Cognitive rehabilitation post covid-19: A randomized controlled trial (TRAINCOVID)

Covid-19 kan ha langsiktig negativ innvirkning på kognitiv og psykisk helse ('Long Covid'). Studier har avdekket "hjernetåke" hos pasienter som opplever vedvarende kognitive problemer, som for eksempel hukommelse og oppmerksomhetsvansker, flere måneder Covid-19 infeksjon. Studien har som formål å undersøke effekten av kognitiv rehabilitering (hjernetrening) etter Covid-19 hos voksne. Goal Management Training (GMT) er en evidensbasert, gruppebasert kognitiv rehabiliteringsintervensjon utviklet for å forbedre kognitive funksjoner, og da spesielt såkalte eksekutive funksjoner (funksjoner som understøtter målrettet og overordnet kontroll av kognisjon, emosjoner og atferd). Det er antatt at endringer etter intervensjon (dvs. GMT) vil gjenspeiles i bedring av kognitive funksjoner (f.eks. hukommelse og oppmerksomhet), og psykisk helse, inkludert livskvalitet, fatigue, mestring og psykiske plager.

Avdeling

Medisinsk Klinikk

Finansiering

Helse sør-øst

Prosjektleder: Jan Stubberud, ph.d./Dr. grad og Psykologspesialist, spesialist i nevropsykologi, Stilling Førsteamanuensis.

Prosjektdeltagere:

Sofie Buer ph.d.-stipendiat
Cand.med, Stipendiat ved
Institusjon Lovisenberg Diakonale
Sykehus.
Bjørn Ingulfsvann Hagen, PhD /
Doktorgrad, Universitetslektor ved
Institusjon UiT Norges arktiske
universitet.
Anders Nygaard, PhD, Researcher/
Data Scientist, Division of
Laboratory Medicine/ Dep. Of
Microbiology
Annars Lerdal, PhD / Doktorgrad,
Stilling Forskningsjef og professor
II ved Institusjon Lovisenberg
Diakonale Sykehus.
Arne Vasli Søråas, PhD /
Doktorgrad, Stilling Lege og forsker
ved Institusjon Oslo
universitetssykehus HF
Nils Inge Landrø, PhD / Doktorgrad,
Professor ved Institusjon
Universitetet i Oslo
Ragnhild Bø, PhD / Doktorgrad,
Postdoktor ved Institusjon
Universitetet i Oslo
Jacqueline H. Becker, PhD /
Doktorgrad,
Nevropsykolog/førsteamanuensis
ved Institusjon Icahn School of
Medicine at Mount Sinai
Brian Levine, PhD / Doktorgrad,
Professor ved Institusjon University
of Toronto

Samhandling om kommunal hørselsomsorg

En aldrende befolkning vil øke behovet for hørselsrehabiliteringstjenester.

Tjenestetilbudet oppleves imidlertid uoversiktlig både fra et bruker- og behandlerperspektiv. Det rapporteres om lite samhandling mellom kommunehelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten og likepersontjenesten. Målsettingen med prosjektet har vært å utvikle en modell for tverrfaglig samhandling, som eksempel på hvordan helse- og hørselsfaglige instanser kan samhandle om tjenester rettet eldre med hørselsrelaterte rehabiliteringsbehov.

Gjennom prosjektet er det opprettet en felles tverrfaglig plattform; *SAM/Tverrfaglig nettverk/Syn og hørsel*, hvor hørselsfaglige miljø og kommunehelsetjenesten kan dele informasjon og kunnskap av felles faglig interesse. Videre er det etablert en løsning for elektronisk samhandling på tvers av journalsystemer, hvor ulike faginstanser kan samordne de tjenester som tilbys tjenestemottakerne. Helseetaten i Oslo la til rette for at modellen for tverrfaglig samhandling kunne prøves ut i praksis gjennom tilgang til et randomisert utvalg av tjenestemottakere (80 år+) som hadde mottatt omsorgstjenester siste halvår. Gjennom pilotering av prosjektet ble det høstet praktiske erfaringer knyttet til samhandling, men også innhentet nyttig informasjon over hva eldre har, ønsker og tar i bruk av hørselsrehabiliteringstjenester. Omtrent 75% av de eldre som fikk tilbud om hjemmebesøk takket ja til dette. Halvparten ønsket oppfølging for ulike hørselsvansker. Vansker med å finne fram i systemet, mangelfull kunnskap om tjenestene og nedsatt mobilitet ble oppgitt som årsaker til uavklart oppfølging av hørselsproblemer.

Gjennom prosjektet har man kartlagt kontakt- og knutepunkter i hørselsrehabiliteringsfeltet. Det er også synliggjort et stort og udekket behov for hørselsrehabiliteringstjenester blant eldre. Dette gir klare føringer på at arbeidet med samhandling må fortsette og styrkes.

Doktogradprosjekt

Avdeling

Kirurgisk klinikk

Finansiering

Stiftelsen Dam

Prosjektleder

Jorunn Solheim, Ph.D., LDS

Prosjektdeltakere/ Samarbeidspartnere

Dan Erik Løvas, HLF
Kristine Olsen, Oslo Kommune
Sandra Ochoa, StatPed
Brita Myreng, Rådgivingskontor for syn og hørsel, Oslo
Bjørn Gjessing, LDS
Kari J.Kværner, C3- Senter for fremtidig helse (OUS)
Helseetaten i Oslo
Seniorveiledere og hørselkontakter i Oslo kommune

Jorunn Solheim, prosjektleder

THE OPHEALTH CANCER PATIENT STUDY - Optimizing Health Literacy in Cancer Patients

Studiens formål er å undersøke helsekompetansebehov, og utvikle og teste ut en sykepleierdrevet helsekompetanseintervensjon til personer med kreft.

Helsekompetanse kan forstås som evnen til å finne, forstå, huske, kommunisere, evaluere og bruke informasjon om helse og helsetjenester. Lav helsekompetanse kan være en barriere for samvalg om behandling og oppfølging, og assosieres med flere sykehusinnleggelses og redusert livskvalitet. Ved å undersøke helsekompetansebehov, og designe og teste ut en helsekompetanseintervensjon kan personer med kreft få bedre symptomkontroll, fysisk og mental helse. Studien gjennomføres i tre faser:

- Kartlegging av helsekompetansebehov gjennom tverrsnittsstudie og intervjuer (fase 1).
- Utvikle helsekompetanse-intervensjon basert på data fra fase 1 i samarbeid med tverrfaglig helsepersonell fra sykehus og kommunehelsetjeneste, samt brukerrepresentanter (fase 2).
- Teste ut intervensjon gjennom en randomisert kontrollert studie KALT TAILORED...(fase 3).

Studien er en del av et større prosjekt ved LDS som også undersøker helsekompetanse hos pårørende til pasienter med kreft.

Fase 3: The Tail Healthlit Cancer Trial

Tailored Health Literacy follow-up in cancer

The Tail HealthLit Trial er intervensjonsstudien i the Ophealth Cancer Patient Study, hvor formålet er å teste ut en helsekompetanseintervensjon med skreddersydd oppfølging fra sykepleier.

Vi ønsker å teste om skreddersydd oppfølging fra en sykepleier som bistår personer med kreft til å finne, vurdere, bruke og forstå helseinformasjon, kan bidra til å øke helsekompetanse, redusere, symptombelastning, øke livskvalitet og egenmestring, samt redusere helseøkonomiske kostnader.

Dette gjøres gjennom en randomisert kontrollert studie med to grupper: kontrollgruppe som mottar standard oppfølging, og intervensjonsgruppe som mottar standard oppfølging i tillegg til oppfølgingen fra sykepleier. Rekruttering startet september 2023.

THE OPHEALTH CANCER PATIENT STUDY

Avdeling

Medisinsk klinikk

Finansiering

Helse Sør-Øst

Kirsten Rønnings legat

Midler fra Legat for forskning, Lovisenberg Diakonale Sykehus

Prosjektleder

Christine Råheim Borge,
postdoktor/seniorforsker

LDS/førsteamanuensis UiO

Prosjektdeltagere

Marit Leine, ph.d.-stipendiat, LDS/ UiO;
Astrid K. Wahl, professor, Avdeling for tverrfaglig helsevitenskap, UiO; Simen A. Steindal, professor, VID vitenskapelige høgskole/ Lovisenberg Diakonale Høgskole Anners Lerdal, forskningssjef, LDS
Martha Lein, prosjektsykepleier LDS
Ingrid Tryland Kolle, prosjektsykepleier LDS
Kjell Magne Tveit, onkolog, prof. Em. UiO, seniorrådgiver LDS; Martha P. Lein, prosjektsykepleier og pakkeforløpskoordinator, LDS;
Caryl Gay, Ph.d., LDS/USD, USA;
Richard Osborne, prof., Swinburne University, Australia; Milada Cvacarova Småstuen, statistiker, OsloMET; Eline Aas, helseøkonom, UiO, Åsmund Hermansen, OsloMet, bydel Sagene/Gamle Oslo/ St.Hanshaugen/Grünerløkka; Are Kirkaas Norman, avd. overlege, spes. i lindrende behandling, LDS;
Ragnhild Monsen, ph.d. - stipendiat/fagutviklingsspl, LDS; Marianne Nystuen Hansen, fagutviklingsspl/kreftspl., LDS; Katarina Pucio, onkolog, LDS; Jan Øyvind Kvaløy, onkolog, LDS; Jan Petter Odden, fagdirektør, LDS; Tone Ikdahl, adm. Dir., LDS; Marie H. Larsen, førsteamanuensis LDH/UiO; Marit H. Andersen, professor UiO

Intervensjonen i denne studien er basert på behovskartlegging i pasientgruppen gjennom spørreskjema og intervju (fase 1), og intervensjonen er utviklet av brukere (pasienter med kreft og pårørende) og tverrfaglig helsepersonell, forskere og ledere fra spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten gjennom 4 arbeidsgruppemøter med totalt 32 deltakere (fase 2).

Det at intervensjonen er utviklet av pasienter, pårørende, helsepersonell og forskere, gjør The Tail HealthLit Cancer Trial til en innovativ studie.

Finansiering

Helse Sør-Øst har tildelt regionale forskningsmidler til the Tail HealthLit Trial, som er intervensjonsstudien (fase 3).

The OpHealth cancer study har fått finansiering gjennom midler fra Kirsten Rønnings legat og midler fra Legat for forskning, Lovisenberg Diakonale Sykehus.

Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe innen symptomer og helserelatert livskvalitet

1. Alme TN, Andreasson A, Asprusten TT, Bakken AK,... **Vandvik P**,... et al. Chronic fatigue syndromes: real illnesses that people can recover from. *Scandinavian Journal of Primary Health Care*. 2023;41(4):372-6.
2. **Bull EM**, Audunsdottir K, Jacobsen HB, Kang H, Sartorius AM, Glaser BD, et al. Heart Rate Variability and Pain: A Protocol for a Systematic Review and Meta-Analysis. *OSF Preprints*. 2023.
3. Enbakom MG, **Lerdal A**, **Småstuen MC**, Eshete MT, Desta T, **Lindberg MF**. Modifiable factors associated with a consistently high acute pain trajectory after surgical treatment of traumatic fractures in Ethiopia: a multi-center prospective cohort study. *Journal of Orthopaedic Surgery and Research*. 2023;18(1):10.
4. English C, Simpson DB, Billinger SA, Churilov L, ... **Lerdal A**, ... et al. A roadmap for research in post-stroke fatigue: Consensus-based core recommendations from the third Stroke Recovery and Rehabilitation Roundtable. *International Journal of Stroke*. 2023:12.
5. English C, Simpson DB, Billinger SA, Churilov L,... **Lerdal A**, ... et al. A roadmap for research in post-stroke fatigue: Consensus-based core recommendations from the third Stroke Recovery and Rehabilitation Roundtable. *Neurorehabilitation and Neural Repair*. 2023:0.
6. Finbråten HS, Romedal S, **Borge CR**, Eie A. Helsekompetanse i pasient- og pårørendeopplæring – en tematisk analyse. *Sykepleien Forskning*. 2023;18(91893):10.
7. Hansen CS, Rustøen T, Beitland S, Puntillo K, **Småstuen MC**, **Lerdal A**, et al. Self-reported symptoms experienced by intensive care unit patients: a prospective observational multicenter study. *Intensive Care Medicine*. 2023;49:1370-82.
8. Hermansen Å, Andersen MH, **Borge CR**, Dahl KG, Larsen MH, Lønning K, et al. Preliminary validity testing of the eHealth Literacy Questionnaire (eHLQ): a Confirmatory Factor Analysis (CFA) in Norwegian hospitalized patients. *BMC Psychology*. 2023;11(1):9.
9. Ingebretsen SMH, Kirmess M, **Småstuen MC**, Hawley L, Newman J, **Stubberud JE**. Rehabilitation of Social Communication Skills in Patients With Acquired Brain Injury With Intensive and Standard Group Interactive Structured Treatment: A Randomized Controlled Trial. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*. 2023;104(7):1016-25.
10. Johansen Skogestad I, Kottorp A, **Larsson P**, Normann Moen MTK, **Gay C**, **Borge CR**, **Lerdal A**. Development and evaluation of the Norwegian Fatigue Characteristics and Interference Measure (FCIM) for stroke survivors: cognitive interviews and Rasch analysis. *Quality of Life Research*. 2023:12.
11. Kolltveit B-CH, Graue M, **Borge CR**, Frisk B. Patients' experiences with participating in a team-based person-centred intervention for patients at risk of or diagnosed with COPD in general practice. *BMC Pilot and Feasibility Studies*. 2023;9:10.
12. **Larsson P**, Bidonde Torre MJ, **Olsen USJ**, **Gay C**, **Lerdal A**, Ursin MH, et al. Association of post-stroke fatigue with physical activity and physical fitness: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Stroke*. 2023;18(9):1063-70.
13. **Lerdal A**, **Gay C**, Bonsaksen T, Ekeberg Ø, Grimholt TK, Heir T, et al. Validation of a short version of the Lee fatigue scale in adults living in Norway: a cross-sectional population survey. *BMC Public Health*. 2023;23(1):9.
14. Lundereng ED, Nes AAG, Holmen H, Winger A, ... **Borge CR**, ... et al. Health Care Professionals' Experiences and Perspectives on Using Telehealth for Home-based Palliative Care: Scoping Review. *Journal of Medical Internet Research*. 2023;25.
15. **Monsen RE**, Kristoffersen AK, **Gay C**, Herlofson BB, ...**Nordgarden H**, **Tollisen A**, **Lerdal A**, et al. Identification and susceptibility testing of oral candidiasis in advanced cancer patients. *BMC Oral Health*. 2023;23(1):9.
16. Nyhagen R, Egerod I, Rustøen T, **Lerdal A**, Kirkevold M. Three patterns of symptom communication between patients and clinicians in the intensive care unit: A fieldwork study. *Journal of Advanced Nursing*. 2023:12.
17. Olsen BCEG, Opheim R, Høivik ML, Lund C, ... **Strande V**, ..., **Kristensen VA**. Health-related quality of life in patients with newly diagnosed inflammatory bowel disease: an observational prospective cohort study (IBSEN III). *Quality of Life Research*. 2023;32(10):2951-64.
18. **Olsen U**, **Lindberg MF**, Rose CJ, Denison EM-L, **Gay C**, **Aamodt A**, ... **Skare Ø**, ... **Lerdal A**. Factors correlated with pain after total knee arthroplasty: A systematic review and meta-analysis. *PLOS ONE*. 2023;18(3):19.
19. Sellevold VB, **Olsen U**, **Lindberg MF**, Steindal SA, **Aamodt A**, **Lerdal A**, et al. "I am accustomed to something in my body causing pain": A qualitative study of knee replacement non-improvers' stories of previous painful and stressful experiences. *BMC Musculoskeletal Disorders*. 2023;24(1).
20. Zeng L, Li S-A, Yang M, Yan L, ... **Vandvik PO**, ... et al. Qualitative study of guideline panelists: innovative surveys provided valuable insights regarding patient values and preferences. *Journal of Clinical Epidemiology*. 2023:0.

Forskningsgruppe for translasjonsforskning: biomarkører og molekylærgenetikk

Om forskningsgruppen:

Hovedmålet ved forskningen er å gi en fullstendig makromolekylær beskrivelse av det humane skjelettet for bedre å forstå grunnlaget for organisk sykdom. Dette gjelder primært folkesykdommene osteoporose (benskjørhet) og artrose (slitasjegikt) hvor årsakene er ukjente, men genetiske faktorer fremstår som viktige. Ny kunnskap innen benmetabolismen forventes å kunne danne basis for utvikling av nye behandlingsregimer og nye diagnostiske markører for tidligere og bedre diagnostikk. Gruppen er også involvert i prosjekter innen klinisk immunologi, med tilhørende biomarkører og epigenetikk

Forskningsgruppeledere

Sjur Reppe og Kaare Gautvik

Deltagere i gruppen

Karl Johnny Kvernevik

Einar Lindalen

Vigdis T. Gautvik

Ole K. Olstad

Sjur Reppe,
forskningsgruppeleder

Kaare Gautvik,
forskningsgruppeleder

Forskningsprosjekter ved forskningsgruppe for translasjons-

Forskning:

Andre prosjekter

Studie av årsaksmekanismer til primær osteoporose ved hjelp av molekulærgenetikk for å utvikle ny diagnostikk og terapi

Prosjektets formål er å gi ny og viktig innsikt i sykdomsmekanismene til osteoporose ved å identifisere de bakenforliggende molekulære mekanismene, som i hovedsak er arvelig bestemt. Dette kan gi grunnlag for utvikling av nye og forbedrede behandlingsmetoder. Ved å sammenholde data fra blod, ben og muskel fra samme person, leter man etter biomarkører som kan representere nye diagnostiske hjelpemidler, gi opplysning om prognose, effekt av behandling og muligens ha prediktiv verdi til å forutsi hvilke personer som har risiko for å utvikle osteoporose. Vi har så langt funnet en rekke gener og genprodukter, spesielt i ben som er endret ved osteoporose. Vi har også identifisert kandidater til ny diagnostikk i blod og serum, som serumproteinet sclerostin, serum-metabolitter som dikarboksylysyrer og en rekke transkripter som lages i blodceller. I løpet av siste år har vi gjort en overraskende og meget viktig oppdagelse, av ikke bare nye sykdomskandidatgener, men sannsynligvis «master- gener» som representerer selve årsaken til at osteoporose utvikler seg. Genene representerer virusliknende elementer som er en normal bestanddel av vårt arvestoff og de er gunstige for normal benoppbygging. Når disse elementene mistes, reduseres også evnen til å lage ben, og benceller blir omprogrammert til å ligne fettceller. Den første artikkelen i dette prosjektet er innsendt.

Avdeling

Unger-Vetlesens institutt /
Forskningsavdelingen

Finansiering

HSØ

Legatsmidler, Lovisenberg
Vevskultur (ved Tor P. Utheim),
Institutt for medisinsk biokjemi,
Oslo Universitetssykehus

Prosjektdeltagere

Sjur Reppe, seniorforsker
Lovisenberg, Oslo

Universitetssykehus

Vigdis T. Gautvik, ingeniør
Lovisenberg

Kaare M. Gautvik, professor
emeritus

Lovisenberg/Universitetet i Oslo
Leila Rad, Oslo

Universitetssykehus

Hamed Sadegian-Kaffash, Oslo
Universitetssykehus

Tor P. Utheim, professor Oslo
Universitetssykehus

Sjur Reppe,
forskningsgruppeleder

Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe innen translasjonsforskning: biomarkører og molekylærgenetikk

1. Agger AE, Reseland JE, Hjelkrem E, Lian A-M, **Hals EKB**, Zandi H, et al. Are comorbidities associated with the cytokine/chemokine profile of persistent apical periodontitis? *Clinical Oral Investigations*. 2023;27:5203-15.
2. Medina-Gomez C, Mullin BH, Chesi A, Prijatelj V, **Gautvik K**, ... et al. Bone mineral density loci specific to the skull portray potential pleiotropic effects on craniosynostosis. *Communications Biology*. 2023;6(1):12.
3. Zheng J, Wheeler E, Pietzner M, Andlauer TFM, ... **Reppe S**, ... **Gautvik K**, ... et al. Lowering of Circulating Sclerostin May Increase Risk of Atherosclerosis and its Risk Factors: Evidence From a Genome-Wide Association Meta-Analysis Followed by Mendelian Randomization. *Arthritis & Rheumatology*. 2023;75(10):1781-92.

Forskningsgruppe for søvn og søvnforstyrrelser

Om forskningsgruppen:

Hensikten med forskergruppen er å utvikle ny kunnskap om søvnforstyrrelser hos barn og voksne. Forskingen omfatter både forekomst, årsaker til, behandling av og behandlingsresultat av søvnforstyrrelser hos barn og voksne. Forskningsaktivitetene omfatter epidemiologiske og patofysiologiske undersøkelser, samt endotypi og eksperimentelle intervensjonsundersøkelser. Gruppen arbeider særlig med øvre luftveispatologi, med vekt på rhinologi og kraniofacial patologi, samt søvnforstyrrelser hos barn med spesielle behov. I gruppen finnes fire sertifiserte spesialister i søvn og søvnmedisin.

Forskningsgruppeleder

Søren Berg

Deltagere i gruppen

Hans Christian Hoel, ph.d. og ØNH-spesialist

Hanne Berdal, ØNH-spesialist

Hege Brinch, ØNH-spesialist

Britt Øverland, dr.philos. og søvnfysiolog

Harriet Akre, professor, dr.med. Rikshospitalet, OUS.

David Hui, ph.d.-stipendiat, Rikshospitalet, OUS.

Gruppebilde

Forskningsprosjekter ved forskningsgruppe for søvn og søvnforstyrrelser

Doktorgradsprosjekt

Outcomes and implications of nasal measurements in obstructive sleep apnea

Søvnapné dreier seg om kraftig snorking og vanskeligheter med å puste inn under søvn. Dette medfører økt risiko for hjertekarsykdommer, diabetes og tidlig død. Mange opplever uttalt trøtthet på dagtid, redusert konsentrasjon og arbeidsevne. Formålet med prosjektet er å undersøke betydningen nesetetthet har for behandlingen av søvnapné og å kunne tilby bedre behandling. Deltakerne undersøkes av lege, med CT-røntgen og neseputmålinger. Deretter gjennomgår de tre grundige søvnundersøkelser på sykehuset hvor pustemønster, oksygen- og karbondioksidnivåer i blodet og søvnkvalitet blir undersøkt. Ved å bedre neseputen i en av søvntestnettene undersøkes effekten dette har på disse målingene. Man planlegger også å behandle pasienter med neseplager med medikamenter, nesekirurgi eller en kombinasjon av begge deler.

Hans Christian Hoel disputerte ved Universitetet i Lund i 2. februar 2024.

Avdeling

Kirurgisk klinikk, Øre-Nese-Hals

Finansiering

Legatsmidler Lovisenberg

Intern finansiering

Nasjonal Kompetansesenter for Søvn sykdommer, Bergen

Prosjektleder

Søren Berg, assc. professor dr. med., Lovisenberg

Prosjektdeltagere

Hans Christian Hoel, ph.d. stipendiat og legespesialist, Lovisenberg

Hans Christian Hoel, ph.d. - stipendiat

Andre prosjekter

Cardiovascular complications, craniofacial aberrations, impaired breathing during sleep, sleep disruption and fatigue in adults with verified Marfan syndrome

Er det sammenheng mellom søvnapné og hjertefeil ved Marfan syndrom?

Bidrar kraniofasiale forhold til søvnapné?

Et forskningsprosjekt hvor voksne personer med Marfan syndrom (MFS) deltar, skal forsøke å finne svar på dette. I tillegg skal forekomsten av fatigue (uttalt tretthet på dagtid) kartlegges.

Søvnapné er mer vanlig ved MFS enn i befolkningen for øvrig. MFS gir en økt risiko for å utvikle hjerte- og karsykdom. Obstruktiv søvnapné (OSA) kan forverre hjerte- og karsykdom, lede til økt sykkelighet og død. Kraniofasiale avvik forekommer hyppig. Dette kan bidra til OSA. Derfor er det viktig med forebyggende og behandlende medisinske tiltak mot OSA ved MFS. MFS er en sjelden og arvelig tilstand som innebærer at bindevevet er svakt og flere organer vill være påvirket. Det er vanlig med symptomer i hjertet, pulsårene, øynene og skjelettet. Deltakerne i forskningsprosjektet skal gjennomgå en hjerteundersøkelse med Ekko Cor, en ØNH undersøkelse med bl.a. PSG (polysomnografi), samt en dental/orofacial undersøkelse. Dessuten blir det en MR-undersøkelse av aorta. I tillegg får deltakerne fylle ut noen spørreundersøkelser om søvn, oral helse og fatigue. Prosjektet har nå inkludert 33 personer.

Marfan Syndrome

Avdeling

TAKO-senteret/ØNH-avdelingen

Finansiering

NKSD (Nasjonal kompetansetjeneste for sjeldne diagnoser)

Prosjektleder

Søren Berg, ass. professor dr. med. LDS og Lunds Universitet

Prosjektdeltagere

Hanne Berdal-Sørensen, *Overlege*, LDS.

Britt Øverland, *Fysiolog dr. philos.* LDS.

Karoline Kristiansen Granås, *Pasientkoordinator*, LDS.

Nina Riise, *Overlege/ernæringsfysiolog*, TRS Kompetansesenter for sjeldne diagnoser, Sunnaas Sjukehus. Svend Rand-Hendriksen, *Overlege dr. med.*, TRS Kompetansesenter for sjeldne diagnoser, Sunnaas Sjukehus.

Trine Bathen, *Spesialergoterapeut*, TRS Kompetansesenter for sjeldne diagnoser, Sunnaas Sykehus
Heidi Beate Eggesbø, *Overlege dr. med.*, OUS/Ullevål Sykehus
Overlege, dosent dr.med., LDS.

Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe innen søvn og søvnforstyrrelser

1. **Haye R, Døsen LK, TarAngen M, Gay C, Pripp AH, Shiryaeva O.** Clinically important estimates of improvement after septoplasty. *Journal of Laryngology and Otology*. 2023;0.
2. **Hoel HC, Kvinnesland K, Berg S.** Outcome of nasal measurements in patients with OSA – Mounting evidence of a nasal endotype. *Sleep Medicine*. 2023;103:131-7.
3. Kristiansen S, Nikolaidis K, Plagemann TP, Goebel VH, Traaen GM, **Øverland B**, et al. A clinical evaluation of a low-cost strain gauge respiration belt and machine learning to detect sleep apnea. *Smart Health*. 2023;27.

Forskningsgruppe for indremedisin (Unger-Vetlesens Institutt)

Om forskningsgruppen

Forskningsgruppen skal gjennom klinisk forskning utvikle kunnskap om indremedisinske sykdommer med utgangspunkt i helseproblemer hos befolkningen sykehuset betjener. Formålet er først og fremst å belyse sykdomsmekanismer, som gir grunnlag for bedre diagnostikk og behandling. Forskningsgruppen er organisert som en enhet under Klinikk for Medisin: Unger-Vetlesens Institutt. Instituttet er oppkalt etter dr.med. Johan Carl Unger Vetlesen (1851-1914), som arbeidet som overlege ved sykehuset fra 1888 til 1914. Han var den første akademiske gastroenterologen i Norge, og forfektet bruk av objektive målinger i den kliniske pasientvurderingen.

Forskningsgruppen tilstreber å videreføre denne arven, og instituttets forskningslaboratorium står derfor sentralt i virksomheten. Her utføres i hovedsak undersøkelser av gastrointestinal fysiologi og patofysiologi, inkludert metodikk for måling av malabsorpsjon, inflammasjon og tarmflorafunksjoner. Forskningen ved Unger-Vetlesens institutt er i hovedsak sentrert

Forskningsgruppeleder

Jørgen Valeur

Deltagere i gruppen

Jørgen Valeur

Ane-Kristine Finbråten (permisjon til 2025)

Ana Urzua Riquelme

Anita Tollisen

Gunn Helen Malmstrøm

Jennifer T. Fiennes

Hanna Fjeldheim Dale

Jelena Soares

Vibeke Strande

Ida Glad

Insaf Zerouga

***Jørgen Valeur,
forskningsgruppeleder***

rundt prosjekter som undersøker betydningen av kost-mikrobiota-vert-interaksjoner ved ulike sykdommer (se avsnitt om klinisk mikrobiotaforskning). Vi har i tillegg tett samarbeid med OUS (IBSEN-III-prosjektet, se eget avsnitt) og AHUS (SELIHEP, se eget avsnitt). Forskningsgruppen fungerer som initiator og fasilitator for forskningen ved Medisinsk klinikk og har koordinerende funksjon for kliniske legemiddelstudier ved sykehuset (NorTrials-satsningen), med pågående studier innen gastroenterologi og onkologi.

Siden opprettelsen i 2011 har det utgått 11 doktorgrader fra Unger-Vetlesens Institutt. Det pågår for tiden 4 doktorgradsprojekter ved Unger-Vetlesens institutt; *Fibrosemarkører ved Crohn's sykdom, prognostisk og prediktivt potensial* (Ida Glad), *Predict and Prevent – An IBSEN III study to predict first year disease course with the aim to prevent complicated disease outcome in newly diagnosed inflammatory bowel disease* (Vibeke Strande), *Diet in IBD* (Insaf Zerouga), og *Gastrointestinal motility in gastroparesis* (Mattis Bekkelund). Jelena Zugic Soares forsvarte avhandlingen *Vitamin D in cognitive impairment and Alzheimer's disease* i september 2023. Hanna Fjeldheim Dale er postdoktor (med midler fra HSØ fra 2022), med prosjektet *Sucrase-isomaltase deficiency as a cause of irritable bowel syndrome*. Jørgen Valeur ble ansatt som professor i bistilling (professor II) ved Institutt for klinisk medisin ved Universitetet i Oslo i september 2023.

Klinisk mikrobiotaforskning

Tarmfloraforskningen ved Unger-Vetlesens Institutt (UVI) ledes av prof. Jørgen Valeur, og er uløselig knyttet til laboratoriets veletablerte metoder for å undersøke mikrobielle funksjoner ved hjelp av pustep prøver og avføringsprøver. De viktigste pustep prøvene er ¹³C urea-pustep prøven som brukes rutinemessig i klinikken for å diagnostisere *Helicobacter pylori* («magesårbakterien»)-infeksjon (UVI mottar prøver i stor skala både internt og fra en rekke andre klinikker utenfor sykehuset) og ¹³C-d-xylose-pustep prøven som brukes for å diagnostisere tynntarmsmalabsorpsjon, både klinisk og forskningsmessig (grunnlag for doktorgradsarbeidene til dr. Kari Tveito (2011), dr. Håvard Blich Hope (2013) og dr. Steinar Traae Bjørkhaug (2020)). De viktigste avføringsanalysene er måling av kalprotektin for diagnostikk av tarmbetennelse, og analyse av kortkjedede fettsyrer (SCFA) som mål på tarmfloraens samlede metabolske aktivitet. Etterspørselen etter SCFA-analyser i forskningssammenheng er for tiden svært stor, og har økt parallelt med interessen for tarmfloraens betydning i medisinen. I løpet av få år har SCFA-analysene ved laboratoriet således etablert UVI som en unik nisjevirkosomhet med spisskompetanse innen feltet, og dette har gjort instituttet til en attraktiv samarbeidspartner i en rekke prosjekter fra hele landet.

Følgende avsluttede og pågående samarbeidsprosjekter kan nevnes: Prosjekter om tarmflora ved inflammatorisk tarmsykdom (IBD; OUS/UiO), irritable tarm-syndrom (IBS; UiB, UNN/UiT, NTNU), *C. difficile*-assosiert diaré (UiO), systemisk sklerose (OUS/UiO), diabetes mellitus type 2 (OUS/UiO), sykkelig fedme (UNN/UiT, NTNU), anorexi (UiB), cerebrovaskulær sykdom (OUS/UiO), HIV (OUS/UiO), leukemi (OUS/UiO), utvikling av tarmfloraen i barneårene (FHI, KI), effekter av tarmflorabehandling (OUS/UiO, UNN/UiT, UiB) og ulike kostintervensjoner (UiB; NMBU).

Forskningsgruppens leder prof. Valeur har vært Editor-in-Chief for tidsskriftet *Microbial Ecology in Health and Disease* (utgitt av Taylor & Francis) i årene 2015-2019 og er styremedlem i det regionale forskningsnettverket for klinisk mikrobiotaforskning som ble etablert med støtte fra Helse Sør-Øst i 2019: *The ReMicS Network*. Dette viser at forskningsgruppens arbeid har en sentral posisjon både internasjonalt og nasjonalt.

Inflammatoriske tarmsykdommer

Inflammatory Bowel Disease of South-Eastern Norway III (IBSEN III)-studien er en populasjonsbasert insepjonskohort som har inkludert nydiagnostiserte pasienter med inflammatorisk tarmsykdom fra alle sykehusene i Helse Sør-Øst i perioden 2017-2019. Ca 2300 pasienter er inkludert i denne kohorten, og det er planlagt prospektiv oppfølging av pasientene i 5 år. Unger-Vetlesens institutt bidrar med analyser av kalprotektin i IBSEN III-studien, og tre av stipendiatene ved Unger-Vetlesens Institutt arbeider med å analysere resultater fra prosjektet (Vibeke Strande, Ida Glad og Insaif Zerouga).

Samarbeidspartnere:

Nasjonale:

Forskningsgruppe for inflammatoriske tarmsykdommer, UiO og OUS

Pediatric Liver Kidney Alimentary Nutrition and Transplantation Research Group, OUS

Norsk senter for PSC-forskning og Institutt for indremedisinsk forskning, UiO og OUS

Helsesvikt, epidemiologi, kronisk sykdom og symptomforskning, Høyskolen i Østfold

Kostholdsforskning, Avdeling for ernæringsvitenskap, UiO

Genetikk og epigenetikk ved sykdom, Avdeling for klinisk molekylærbiologi (Epigen), UiO og Ahus

Forskningsgruppe for klinisk radiologi, UiO

Forskningsgruppe for økonomisk evaluering av helsetiltak, Avdeling for helseledelse og

helseøkonomi, Institutt for helse og samfunn, UiO

Forskningsgruppe for sosialmedisin og trygdeforskning, Avdeling for samfunnsmedisin, Institutt for helse og samfunn, UiO

Forskningsgruppe for pasienterfaringer og helseproblemer, Avdeling for sykepleievitenskap, Institutt for helse og samfunn, UiO

Internasjonale:

Örebro University Hospital, Sweden

University Hospital of Southern Denmark, Aabenraa, Denmark

Landspítali - The National University Hospital of Iceland

Nordic Bioscience A/S, Herlev, Denmark

Senter for eliminasjon av hepatitt C (SELIHEP)

Rasjonale

Siden 2014 ha vi hatt effektiv behandling mot hepatitt C som kurerer infeksjonen hos >95% uten bivirkninger etter en 8-12 ukers tablettkur. Eliminasjon av hepatitt C er dermed mulig og Verdens Helseorganisasjon har som mål å redusere insidens med 80% og mortalitet med 65% innen 2030. Helse- og omsorgsdepartementet ønsker at Norge skal eliminere hepatitt C innen 2023. Dette forutsetter at helsevesenet lykkes med å identifisere alle infiserte pasienter og nå disse med behandling. I Norge er de fleste hepatitt C-pasienter blitt smittet gjennom injiserende rusmiddelbruk. Dette er en sårbar gruppe som ofte har vansker med å nyttiggjøre seg det konvensjonelle helsevesenets tilbud.

Senterets arbeid går derfor ut på å utvikle og dokumentere effekten av nye behandlingsmodeller egnet for å nå de mest marginaliserte pasientene. Videre ønsker senteret å dokumentere viktige aspekter ved hepatitt C-epidemiologi. Gruppen er lokalisert ved Lovisenberg Diakonale Sykehus, og er et samarbeid mellom Akershus Universitetssykehus, Oslo Universitetssykehus og Lovisenberg Diakonale Sykehus. Hjemmeside:

<https://lovisenbergssykehus.no/fag-og-forskning/senter-for-eliminering-av-hepatitt-c>

Pågående prosjekter

OPPORTUNI-C

Cluster-randomisert studie av umiddelbar versus standard HCV-behandling av hospitaliserte pasienter

Lavterskel HCV-klinikk

Kohortstudie av HCV-behandling og insidens av reinfeksjon blant injiserende rusmiddelbrukere i Oslo

Sykepleie på hjul

Pasientnær diagnostikk og umiddelbar HCV-behandling av rusmiddelbrukere i kontakt med Fransiskushjelpen

HCV i TSB-institusjoner

Tverrsnittsundersøkelse av HCV blant pasienter i rusbehandlingsinstitusjoner med døgntilbud

HEPRIS

Tverrsnittsundersøkelse av HCV blant innsatte i norske fengsler

Behandlingsopptak

Registerstudier som over tid dokumenterer opptak til HCV behandling blant rusmiddelbrukere i Norge

ACTIVATE

Serie med internasjonale multisenter behandlingsstudier blant rusmiddelbrukere

North Atlantic Reinfektion Study

Internasjonal multisenterstudie av insidens og risikofaktorer for reinfeksjon.

*Ane-Kristine Finbråten,
forskningsgruppeleder LDS-
deltager i SELIHEP (permisjon
2021-2025 for å være Harkness
Fellow i New York og fullføre
klinisk spesialisering i
infeksjonssykdommer ved Ullevål)*

Forskningsprosjekter ved forskningsgruppe for indremedisin

Doktorgradsprosjekt

Vitamin D og hjernefunksjoner

Studien har hatt som hovedmål å se på sammenhengen mellom vitamin D og kognisjon hos eldre. Inklusjonen ble avsluttet i 2022 og det publisert 4 artikler i hhv. *Journal of Nutrition, Health and Aging* og *Journal of Alzheimers´ disease*.

Kontrollgruppen ble inkludert ved hjelp av samarbeid med kirurgisk- og anesthesiavdelingen på Lovisenberg sykehus blant pasienter som skulle opereres i spinalbedøvelse for hofte- og kneslitasje. Personer med hukommelsesplager ble inkludert fra Norsk register for personer som utredes for kognitive symptomer i spesialisthelsetjenesten (NorKog).

Hovedfunn fra studien er at personer med vitamin D-mangel hadde dårligere oppmerksomhet og arbeidshukommelse samt lavere volumer av kortikal grå substans ved MR volumetri.

Videre har gruppen undersøkt vitamin D i blod og hjernevæsken hos både pasienter med hukommelsesvansker og demens samt kontrollgruppe. Pasienter med Alzheimers sykdom hadde lavere nivåer av vitamin D i hjernevæsken sammenlignet med kontrollgruppen, selv om de hadde normale vitamin D-nivåer i blod. Lavere nivåer av vitamin D i hjernevæsken var også assosiert med høyere forekomst av tau proteiner, som er en av biomarkørene for Alzheimers sykdom.

Resultatene fra studien støtter hypotesen om at vitamin D er viktig for hjernehelsen og at vitamin D i hjernen kan ha en metabolisme som er uavhengig fra metabolismen i blod. Jelena Zugic Soares forsvarte avhandlingen Vitamin D in cognitive impairment and Alzheimer`s disease i september 2023.

Avdeling

Klinikk for medisin

Finansiering

Intern

Prosjektleder

Jelena Soares, ph.d.-stipendiat
Lovisenberg

Prosjektdeltakere

Hovedveileder:

Nenad Bogdanovic, Karolinska og
UiO

Biveiledere:

Geir Selbæk, UiO

Renate Pettersen, Lovisenberg

Jørgen Valeur, Lovisenberg

Jelena Soares, ph.d.-stipendiat

Doktorgradsprosjekt

Fibrosemarkører ved Crohn's sykdom, prognostisk og prediktivt potensial (FIBROSE)

IBSEN III-studien er en stor multidisiplinær studie som inkluderte alle pasienter med nydiagnostisert inflammatorisk tarmsykdom i Helse Sør-Øst mellom 2017 og 2019. Målet for prosjektet er å finne og teste diagnostiske, prognostiske og prediktive faktorer for å forbedre og individualisere behandlingen for pasienter med inflammatorisk tarmsykdom. Blodprøver fra pasienter ved inklusjon og 5-årskonrollen vil bli analysert for flere fibrosemarkører, og sammenholdt med kliniske og radiologiske tegn til fibroseutvikling.

Avdeling

Unger Vetlesens Institutt

Finansiering

Helse Sør-Øst

Prosjektleder

Jørgen Valeur, medveileder, MD, ph.d., avdelingsleder Unger-Vetlesens Institutt, kliniker ved Lovisenberg Diakonale Sykehus

Prosjektdeltagere

Vendel Kristensen, hovedveileder, MD, ph.d., Postdoc-forsker, Unger-Vetlesens Institutt, OUS

Marte Lie Høivik, medveileder, MD, ph.d., førsteamanuensis. UiO, OUS

Anne Negård, medveileder, MD, førsteamanuensis, Ahus, UiO

Milada Cvancarova Småstuen, førsteamanuensis, biostatistiker, Oslo Met, LDS, OUS

Bjørn Moum, MD, professor, OUS, UiO

Johannes R. Hov, MD, professor, OUS og UiO

Joachim Høg Mortensen, ph.d., Nordic Bioscience A/S, Danmark

Vibeke Andersen, MD, professor, universitetssykehus Sør-Danmark

Ida Frivold Glad, MD, ph.d.-stipendiat, LDS, Unger-Vetlesens Institutt.

Postdoktorprosjekt

Sukrase-isomaltasemangel ved irritable tarmsyndrom (IBS)

Hensikten med prosjektet er å forbedre utredningen og behandlingen av pasienter med irritable tarm syndrom (IBS). Mellom 10-20% av befolkningen lider av IBS, og rundt 1/3 av alle IBS-pasienter opplever ikke symptomlette ved de behandlingsalternativene som er tilgjengelige i dag. Nye forskningsresultater har foreslått at funksjonelle genetiske varianter av enzymet sukrase-isomaltase (SI) er assosiert med økt risiko for IBS. Basert på dette antar vi at en andel av IBS-pasienter har en defekt i aktiviteten til SI-enzymet i tynntarmen. Redusert effekt av SI-enzymet vil medføre ufullstendig fordøyelse av sukrase (vanlig bordsukker) og stivelse fra maten som inntas, og dette kan gi symptomer i form av oppblåsthet, magesmerter og endret avføring med diaré og/eller forstoppelse som er vanlig ved IBS.

Diagnostisering av SI-mangel gjøres per dags dato ikke i klinisk praksis ved norske sykehus, og forekomsten er derfor uviss. Gullstandard for å måle enzymaktivitet er analyse av biopsimateriale fra tynntarm. Dette er en invasiv og tidkrevende diagnostisering. Det er foreslått at en pusteprøve med ¹³C-sukrose kan brukes til å måle SI-aktivitet, men pusteprøven er foreløpig ikke validert mot resultater fra enzymanalyse fra biopsi. Med dette som bakgrunn ønsker vi med det aktuelle prosjektet å undersøke sammenhengen mellom IBS og SI-mangel, ved å:

- 1) validere en pusteprøve med ¹³C-sukrose som en enkel, kostnadseffektiv og ikke-invasiv test for å påvise SI-mangel
- 2) gjennomføre en randomisert kostholdsstudie for å sammenlikne effekten av et kosthold med redusert innhold av sukrose og stivelse med en lav-FODMAP-diett (en diett med lavt innhold av en type tungt fordøyelige karbohydrater: fermenterbare oligosakkarider, disakkarider, polysakkarider og (and) polyoler), på symptomer, sammensetning av tarmmikrobiota og livskvalitet i pasienter med IBS.

Prosjektet inkluderer to ulike studier. Målet med den første studien er å validere en ¹³C-sukrose pusteprøve som en sikker test for å påvise SI-mangel, ved å sammenlikne resultater fra pusteprøver med enzymaktivitet målt i biopsier fra tynntarm tatt ved gastroskopi. Studien inkluderer pasienter med mistenkt gastrointestinal sykdom,

Avdeling

Unger Vetlesens Institutt

Finansiering

Helse Sør-Øst

Prosjektleder

Jørgen Valeur, MD, ph.d.,
avdelingsleder Unger-Vetlesens
Institutt, kliniker ved Lovisenberg
Diakonale Sykehus

Prosjektdeltagere

Hanna Fjeldheim Dale, postdoktor,
klinisk ernæringsfysiolog
Gunn Helen Malmstrøm
Jennifer Finnes

Anita Tollisen

Viggo Skaar

Arne Røseth

Milada C. Småstuen

Tonje Mellin-Olsen

Sissi C. Stove Lorentzen

Finansiering: Helse Sør-Øst

Samarbeidspartnere:

Avdeling for klinisk støtte, klinisk
ernæring, Lovisenberg Diakonale
Sykehus

Senter for Ernæring, Universitetet i
Bergen v. Gulen Arslan Lied

henvist til Lovisenberg Diakonale Sykehus for gastroskopisk undersøkelse. Biopsiene vil bli analysert for enzymaktivitet, og sammenliknet med SI-aktiviteten målt ved en ¹³C-sukrose pusteprobe. Studien er den første av sitt slag, og kan potensielt bedre både utredningen og behandlingen av pasienter med IBS ved å gjøre en enkel test tilgjengelig som en del av standard utredningsforløp. Inklusjon i studien ble ferdigstilt våren 2023, og vi jobber nå med å ferdigstille resultatene.

Den andre studien i prosjektet er en kostholdsintervensjon, der målet er å sammenlikne effekten av tradisjonell kostbehandling ved IBS, det vil si en lav-FODMAP-diett, med en diett med redusert innhold av sukrose (sukker) og stivelse. Det planlegges inklusjon fra høsten 2023. Vi ønsker å se på effekten av de to ulike diettene på IBS-symptomer, sammensetning av tarmmikrobiota og livskvalitet, ved å gjennomføre en randomisert overkrysningsstudie i individer med IBS. Vi planlegger å inkludere 80 IBS-pasienter i studien, som er henvist til Lovisenberg for kostholdsveiledning av klinisk ernæringsfysiolog. Alle inkluderte deltakere vil gjennomgå en ¹³C-sukrose-pusteprobe før start, for å kartlegge SI-aktivitet. Resultatene vil benyttes for å kartlegge om IBS-pasienter med SI-mangel har bedre effekt av en diett med lavt inntak av sukker og stivelse, enn en lav-FODMAP diett. Liknende studier har ikke tidligere være gjennomført, og resultatene fra prosjektet vil kunne bidra med ny kunnskap om mekanismer som medvirker til symptomer ved IBS, samt bedre både utredningstilbudet og behandlingstilbudet for IBS-pasienter.

Prosjektet ble godkjent av REK sør-øst i november 2021 (ref 338236) og startet opp mars 2022. Det planlegges at prosjektet vil pågå ut 2027.

Doktorgradsprosjekt

Predict and Prevent – An IBSEN III study to predict first year disease course with the aim to prevent complicated disease outcome in newly diagnosed inflammatory bowel disease

Pasienter med inflammatorisk tarmsykdom (IBD) er en heterogen gruppe med tidvis uforutsigbart sykdomsforløp og bredt spekter av behandlingsrespons. I dette prosjektet skal vi se på sykdomsforløp og behandling fra diagnose og det første året etter diagnosen.

IBSEN III-studien er en stor multidisiplinær populasjonsbasert observasjonsstudie med prospektiv oppfølging av nydiagnostisert IBD pasienter i Helse Sør-Øst inkludert mellom 2017 og 2019. IBD er kronisk betennelsessykdom i mage-tarmkanalen. Pasientene med IBD utgjør den største gruppen kronisk syke pasienter innen gastroenterologien. IBD omfatter ulcerøs colitt og Crohns sykdom. I dette forskningsprosjektet skal vi prøve å utvikle en prediksjonsmodell som kan identifisere høyrisiko pasienter med IBD alt ved diagnosetidspunktet for å kunne forebygge uheldig sykdomsforløp.

Avdeling

Unger Vetlesens Institutt

Finansiering

Takeda

Prosjektleder

Vendel Kristensen, MD, PhD,
Postdoc-forsker, Unger-Vetlesens
Institutt og OUS

Prosjektdeltagere

Vendel Kristensen, hovedveileder,
MD, PhD, Postdoc-forsker, Unger-
Vetlesens Institutt og OUS.
Marte Lie Høivik, medveileder, MD,
PhD, førsteamanuensis, UiO og
OUS

Milada Cvancarova Småstuen,
førsteamanuensis, biostatistiker,
Oslo Met, LDS og OUS

Bjørn Moum, MD, professor, OUS
og UiO

Vibeke Strande, MD, ph.d.-
stipendiat, Unger-Vetlesens
Institutt

Vibeke Strande, ph.d.-stipendiat

Doktorgradsprosjekt

Kosthold ved inflammatorisk tarmsykdom

Hensikten med prosjektet er å utvikle kunnskap om hvordan kostholdet og ernæringsstatus til voksne pasienter med nylig diagnostisert inflammatorisk tarmsykdom er, samt undersøke sammenhenger mellom kostfaktorer og symptomer, sykdomsaktivitet og inflammasjonsmarkører.

Forskning tyder på at kosthold er en av de modifiserbare faktorene av betydning for både utvikling og behandling av IBD. Noen studier har vist at total ernæringstilførsel gjennom en sonde over flere uker gir redusert betennelse hos barn. Andre har undersøkt effekten av ulike dietter på bedring av tarmsymptomer og livskvalitet.

Til tross for det vi vet i dag, har vi fortsatt ikke kunnskap nok til å kunne gi spesifikke kostråd ved IBD. Dette kan føre til at pasientene utelukker mange matvarer i kostholdet i et forsøk på å oppnå bedring i symptomer. De kan dermed ende opp med et kosthold som kan bli både mangelfullt og ubalansert i forhold til deres ernæringsmessige behov. Dette kan øke risikoen for feilernæring hos en gruppe som allerede har ernæringsmessige utfordringer grunnet malabsorpsjon og økte behov som følge av sykdommen.

Prosjektet er et underprosjekt av IBSEN III studien. IBSEN III-studien er en stor multidisiplinær populasjonsbasert observasjonsstudie med prospektiv oppfølging av nydiagnostiserte IBD pasienter i Helse Sør-Øst inkludert mellom 2017 og 2019. Kostdata ble samlet inn ved inklusjon, med nye innsamlingsrunder ved 1, 3 og 5 år etter inklusjon. Dette vil sammen med det store datamaterialet av kliniske og biologiske data gi oss en unik mulighet til å undersøke ulike sammenhenger mellom kosthold og sykdomsutfall.

Avdeling

Klinisk service OUS/ Unger
Vetlesens Institutt

Finansiering

Stiftelsen DAM

Prosjektleder

Anne Marie Aas, klinisk
ernæringsfysiolog, ph.d. OUS og
UiO

Prosjektdeltakere

Insaf Zerouga, ph.d. stipendiat,
OUS

Hovedveileder:

Anne Marie Aas, OUS og UiO

Biveiledere:

Jørgen Valeur, Lovisenberg

Monica H. Carlsen, UiO

Christine Sommer, OUS

Insaf Zerouga, ph.d. stipendiat

Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe innen indremedisin

1. Alme TN, Andreasson A, Asprusten TT, Bakken AK,... **Vandvik P**,... et al. Chronic fatigue syndromes: real illnesses that people can recover from. *Scandinavian Journal of Primary Health Care*. 2023;41(4):372-6.
2. Asledottir T, Vegarud G, Picariello G, Mamone G, Lea TE, **Røseth A**, et al. Bioactive peptides identified in pea and faba bean after in vitro digestion with human gastrointestinal enzymes. *Journal of Functional Foods*. 2023;102:105445:1-10.
3. Birkeland E, Gharagozlian S, **Valeur J**, Aas A-M. Short-chain fatty acids as a link between diet and cardiometabolic risk: a narrative review. *Lipids in Health and Disease*. 2023;22(1).
4. **Bull EM**, Audunsdottir K, Jacobsen HB, Kang H, Sartorius AM, Glaser BD, et al. Heart Rate Variability and Pain: A Protocol for a Systematic Review and Meta-Analysis. *OSF Preprints*. 2023.
5. **Dale HF**, Lorentzen SCS, **Mellin-Olsen T**, **Valeur J**. Diet-microbiota interaction in irritable bowel syndrome: looking beyond the low-FODMAP approach. *Scandinavian Journal of Gastroenterology*. 2023.
6. Fjone KS, Buanes EA, **Småstuen MC**, Laake JH, **Stubberud JE**, Hofsvø K. Post-traumatic stress symptoms six months after ICU admission with COVID-19: Prospective observational study. *Journal of Clinical Nursing (JCN)*. 2023;33(1):103-14.
7. Frigaard JM, Hynne H, Randsborg K, **Mellin-Olsen T**, Hofgaard AK, Young A, et al. Exploring oral health indicators, oral health-related quality of life and nutritional aspects in 23 medicated patients from a short-term psychiatric ward. *Frontiers in Public Health*. 2023;11.
8. García-Morales N, Pérez-Aísa Á, Fiorini G, Tepes B, ... **Kristensen V**, ... et al. Helicobacter pylori Diagnostic Tests Used in Europe: Results of over 34,000 Patients from the European Registry on Helicobacter pylori Management. *Journal of Clinical Medicine*. 2023;12(13):1-14.
9. Hassan C, Spadaccini M, Mori Y, Foroutan F, Facciorusso A, ... **Vandvik P**, ... et al. Real-Time Computer-Aided Detection of Colorectal Neoplasia During Colonoscopy : A Systematic Review and Meta-analysis. *Annals of Internal Medicine*. 2023;176(9):1209-20.
10. **Haugbo HO**, **Klepp PC**, Verket A. Ulcerative colitis and periodontitis—a cross-sectional pilot study from a Norwegian cohort. *Acta Odontologica Scandinavica*. 2023
11. Heimark S, Mehlum MH, Mancía G, Søråas CL, ...**Mariampillai JE**, ... et al. Middle-Aged and Older Patients With Left Ventricular Hypertrophy: Higher Mortality With Drug Treated Systolic Blood Pressure Below 130 mm Hg. *Hypertension*. 2023;80(8):1739-48.
12. Herfindal AM, Megen Fv, Gilde MKO, **Valeur J**, Rudi K, Skodje G, et al. Effects of a low FODMAP diet on gut microbiota in individuals with treated celiac disease having persistent gastrointestinal symptoms—a randomized controlled trial. *British Journal of Nutrition*. 2023;130(12):2061-75.
13. Hernaez Camba A, Lee Y, Page CM, Skåra KH, ... **Corfield EC**, ... et al. Impaired glucose tolerance and cardiovascular risk factors in relation to infertility: A Mendelian randomization analysis in the Norwegian Mother, Father, and Child Cohort Study. *Human Reproduction*. 2023;39(2):436-41.
14. Holten KI, Bernklev T, Opheim R, Johansen I, ... **Strande V**, ... et al. Fatigue in Patients with Newly Diagnosed Inflammatory Bowel Disease: Results from a Prospective Inception Cohort, the IBSEN III Study. *Journal of Crohn's and Colitis*. 2023;17(11):1781-90.
15. Hunskaar BBS, **Løvsletten PO**, Muller A, **Vandvik PO**. Interpretation and use of a decision support tool for multiple treatment options: A combined randomised controlled trial and survey of medical students. *BMJ Evidence-Based Medicine*. 2023:0.
16. Ingebretsen SMH, Kirmess M, **Småstuen MC**, Hawley L, Newman J, **Stubberud JE**. Rehabilitation of Social Communication Skills in Patients With Acquired Brain Injury With Intensive and Standard Group Interactive Structured Treatment: A Randomized Controlled Trial. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*. 2023;104(7):1016-25.

17. Johansen I, **Småstuen MC**, Løkke**Berg SET**, Kristensen VA, ... **Strande V**, ... et al. Symptoms and symptom clusters in patients newly diagnosed with inflammatory bowel disease: results from the IBSEN III Study. *BMC Gastroenterology*. 2023;23(1):11.
18. Kolltveit B-CH, Graue M, **Borge CR**, Frisk B. Patients' experiences with participating in a team-based person-centred intervention for patients at risk of or diagnosed with COPD in general practice. *BMC Pilot and Feasibility Studies*. 2023;9:10.
19. Maleki-Yazdi KA, **Heen AF**, Zhao IX, Guyatt GH, Suzumura EA, Makhdami N, et al. Values and Preferences of Patients and Caregivers Regarding Treatment of Atopic Dermatitis (Eczema): A Systematic Review. *JAMA dermatology*. 2023;159(3):320-30.
20. Malme KN, Ulstein KA, **Finbråten A-K**, Wüsthoff LE, Kielland KB, Hauge J, et al. Hepatitis C treatment uptake among people who inject drugs in Oslo, Norway: A registry-based study. *International journal of drug policy*. 2023;116:11.
21. Murphy SLM, Halvorsen B, Holter JC, Huse C, Tveita A, Trøseid M, **Hoel H**, et al. Circulating markers of extracellular matrix remodelling in severe COVID-19 patients. *Journal of Internal Medicine*. 2023;294(6):784-97.
22. Nyquist E, Dalgaard J, Spetalen S, Torkildsen S, ...**Bergrem A**, ... **Solvang A-K**, ... et al. Pathogenic DDX41 variants, possible response predictors to low-dose melphalan in hypo- and normocellular MDS and AML. *British Journal of Haematology*. 2023;204(2):724-9.
23. Olsen BCEG, Opheim R, Høivik ML, Lund C, ... **Strande V**, ..., **Kristensen VA**. Health-related quality of life in patients with newly diagnosed inflammatory bowel disease: an observational prospective cohort study (IBSEN III). *Quality of Life Research*. 2023;32(10):2951-64.
24. Shi Q, Nong K, **Vandvik PO**, Guyatt GH, Schnell O, Rydén L, et al. Benefits and harms of drug treatment for type 2 diabetes: systematic review and network meta-analysis of randomised controlled trials. *The BMJ*. 2023;381:e074068.
25. Stø K, Skagen KR, **Valeur J**, Yang K, Bjerkeli V, Aukrust P, et al. Increased plasma levels of non-sugar sweeteners in patients with symptomatic carotid atherosclerosis. *Scandinavian Cardiovascular Journal*. 2023;57(1):4.
26. Ueland T, Michelsen AE, Tveita A, Kåsine T, Dahl TB, **Finbråten A-K**, et al. Coagulopathy and adverse outcomes in hospitalized patients with COVID-19: results from the NOR-Solidarity trial. *Research and Practice in Thrombosis and Haemostasis (RPTH)*. 2023;8(1):10.
27. Zeng L, Helsing LM, Bretthauer M, Agoritsas T, **Vandvik PO**, Mustafa RA, et al. A novel framework for incorporating patient values and preferences in making guideline recommendations: guideline panel surveys. *Journal of Clinical Epidemiology*. 2023:0.

Publikasjoner i 2023 ved forskningsgruppe MAGIC

1. Alme TN, Andreasson A, Asprusten TT, Bakken AK,... **Vandvik P**,... et al. Chronic fatigue syndromes: real illnesses that people can recover from. *Scandinavian Journal of Primary Health Care*. 2023;41(4):372-6.
2. Zeng L, Li S-A, Yang M, Yan L, ... **Vandvik PO**, ... et al. Qualitative study of guideline panelists: innovative surveys provided valuable insights regarding patient values and preferences. *Journal of Clinical Epidemiology*. 2023:0.
3. Alme TN, Andreasson A, Asprusten TT, Bakken AK,... **Vandvik P**,... et al. Chronic fatigue syndromes: real illnesses that people can recover from. *Scandinavian Journal of Primary Health Care*. 2023;41(4):372-6.
4. Hassan C, Spadaccini M, Mori Y, Foroutan F, Facciorusso A, ... **Vandvik P**, ... et al. Real-Time Computer-Aided Detection of Colorectal Neoplasia During Colonoscopy : A Systematic Review and Meta-analysis. *Annals of Internal Medicine*. 2023;176(9):1209-20.

5. Hassan C, Spadaccini M, Mori Y, Foroutan F, Facciorusso A, ... **Vandvik P**, ... et al. Real-Time Computer-Aided Detection of Colorectal Neoplasia During Colonoscopy : A Systematic Review and Meta-analysis. *Annals of Internal Medicine*. 2023;176(9):1209-20.
6. Shi Q, Nong K, **Vandvik PO**, Guyatt GH, Schnell O, Rydén L, et al. Benefits and harms of drug treatment for type 2 diabetes: systematic review and network meta-analysis of randomised controlled trials. *The BMJ*. 2023;381:e074068.
7. Zeng L, Helsing LM, Bretthauer M, Agoritsas T, **Vandvik PO**, Mustafa RA, et al. A novel framework for incorporating patient values and preferences in making guideline recommendations: guideline panel surveys. *Journal of Clinical Epidemiology*. 2023:0.

Legatmidler i 2023

Legat til Forskning ved Lovisenberg Diakonale Sykehus ble opprettet i 2009 og har som formål å yte midler til forskning og videreutdanning av ansatte ved Lovisenberg Diakonale Sykehus AS.

Forskningen vil også omfatte medisinske og helsefaglige samarbeidsprosjekter med bydelen og andre det er naturlig å samarbeide med. Midler fra legatet utlyses årlig i starten av desember med søknadsfrist 15. januar.

Følgende prosjekter mottok støtte fra legatet i 2023:

<i>Søker</i>	<i>Tittel</i>
Unni Olsen	Development of prediction tool for non-improvement in patients undergoing total knee arthroplasty
Christine Råheim Borge og Marit Leine	Optimalisering av helsekompetans ved kreft (OpHelse kreft)
Sjur Reppe	Integrering av multi-omics-analyser for identifisering av kausale varianter og interaksjoner som disponerer for osteoporose (Integration of multi-omics analyses to identify causal variants and interactions predisposing for osteoporosis)
Klara Johansson	Mentaliseringsterapi for ungdom (MBT-A) i psykisk helsevern for barn og unge (BUP)
Vibeke Strande	Predict and Prevent – An IBSEN III study to predict first year disease course with the aim to prevent complicated disease outcome in newly diagnosed inflammatory bowel disease.
Petra Larsson	Physical fitness, physical activity and fatigue after stroke
Christian Owesen	From Cuff arthropathy to reverse shoulder arthroplasty - a multicentre RCT study. The CARS study
Anne Kamps	Legens trivsel – pasientens trygghet
Carl Anders Damhaug	Pilot study for enhanced clinical diagnostics for patients with nasal obstruction using infrared nasal thermography and predictive machine learning algorithms from preclinical data.

Avlagte doktorgrader utgått fra LDS i 2023

Jelena Zugic Soares 01.09.2023

[Vitamin D in cognitive impairment and Alzheimer's disease.](#)

Ingrid Johansen Skogestad 25.10.2023

[Developing and testing a patient reported outcome measure for post-stroke fatigue – a mixed-methods approach.](#)

Lovisenberg Diakonale Sykehus AS

Eies av de diakonale stiftelsene Diakonova og Diakonissehuset Lovisenberg. Sykehuset drives med et ideelt formål og har langsiktig avtale med Helse Sør-Øst RHF.

Sykehuset finansierer en del forskningsprosjekter direkte via klinikkens budsjett. Utover dette er forskningsprosjektene ved sykehuset finansiert av midler fra Norges forskningsråd, Helse Sør-Øst RHF, Stiftelsen DAM, Nasjonalforeningen for folkehelsen og Lovisenberg Diakonale Sykehus sitt forskningslegat.

Ønsker du å gi en gave til forskningen ved Lovisenberg Diakonale Sykehus?

Forskningslegatet bygges opp av bevilgninger fra sykehuset og gaver fra personer som ønsker å støtte forskningen ved sykehuset. Gaver til sykehusets Forskningslegat er viktige bidrag til vår kliniske forskning og utviklingen av bedre behandlingstilbud. Gaver til Forskningslegatet gir rett til skattefradrag.

Vi takker alle som har gitt gaver til legatet i året som har gått!
For nye givere opplyser vi om kontonummeret: 3000.31.26648.

Dersom du ønsker **skattefradrag** må du i tillegg merke innbetalingen med navn og adresse, og godkjenner da at vi innhenter fødselsnummer (eller organisasjonsnummer) og sender opplysningene til skattemyndigheten sammen med beløpet du har gitt til oss. Du vil få tilsendt kopi av årsoppgaven til din postadresse. Mer informasjon finner du på sykehusets internettside under «Gaver».

